

PRITARTA

Pasvalio rajono savivaldybės tarybos

2013 m. balandžio 3 d. sprendimu Nr. T1-50

**PASVALIO RAJONO SAVIVALDYBĖS VYKDOMŲ VISUOMENĖS
SVEIKATOS PRIEŽIŪROS FUNKCIJŲ ĮGYVENDINIMO 2012 METŲ ATASKAITA**

TURINYS

I. Savivaldybės vykdomų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo ataskaitos santrauka.....	3
II. Teisės aktai, reglamentuojantys Savivaldybės vykdytas visuomenės sveikatos priežiūros funkcijas.....	3
III. Savivaldybės visuomenės sveikatos priežiūros veiklai įtakos turėjusių veiksnių apžvalga....	4
IV. Bendruomenės sveikatos būklės analizė.....	6
V. Vykdytos valstybinės visuomenės sveikatos programos ir strategijos.....	18
VI. Savivaldybės visuomenės sveikatos programų ir strategijų, visuomenės sveikatos priežiūros priemonių įgyvendinimas.....	24
VII. Bendruomenės, nevalstybinių organizacijų, ūkio subjektų, Savivaldybės administracijos struktūrinių padalinių dalyvavimas vykdant visuomenės sveikatos priežiūros veiklą.....	27
VIII. Vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros įgyvendinimas.....	29
IX. Savivaldybės visuomenės sveikatos priežiūros veiklos finansavimas.....	32
X. Artimiausio laikotarpio Savivaldybės vykdomos visuomenės sveikatos priežiūros veiklos prioritetinės kryptys.....	32
XI. Savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos priemonių vykdymas.....	33

I. SAVIVALDYBĖS VYKDOMŲ VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS FUNKCIJŲ ĮGYVENDINIMO ATASKAITOS SANTRAUKA

Pasvalio rajono savivaldybės vykdomų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo 2012 m. ataskaita rengiama vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. birželio 18 d. nutarimu Nr. 606 „Dėl savivaldybės vykdomų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo ataskaitos teikimo tvarkos ir ataskaitos teikimo formos patvirtinimo“ (Žin., 2008, Nr. 73-2834; 2011, Nr. 8-328). Ataskaitoje pateikiami teisės aktai, reglamentuojantys visuomenės sveikatos priežiūrą Savivaldybėje, trumpai aptariami vidiniai bei išoriniai veiksniai, turėję įtakos visuomenės sveikatos priežiūros veiklai. Pateikiami 2011 ir ankstesnių metų statistiniai duomenys ir jų analizė apie demografinę situaciją Pasvalio rajono savivaldybėje, gyventojų sveikatą. Aptariamos Pasvalio rajone vykdomos prevencinės programos ir pateikiami jų rezultatai. Aprašomas visuomeninių organizacijų, Savivaldybės administracijos struktūrinių padalinių indėlis į visuomenės sveikatos priežiūros veiklos įgyvendinimą Pasvalio rajono savivaldybėje.

Pateikiama informacija apie 2012 metais rajone vykdytą vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros veiklą, mokinių bei mokyklų visuomenės sveikatos priežiūros specialistų skaičių Savivaldybėje, taip pat informacija apie Savivaldybės, valstybės biudžeto asignavimus, Privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšas, skirtas visuomenės sveikatos priežiūrai įgyvendinti Savivaldybėje, aptariamų tų lėšų panaudojimas bei Savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos priemonių vykdymas.

Ataskaitos I, II, III, V, VI, VII, IX, X, XI skyrius parengė Pasvalio rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos ir sveikatos skyriaus vyriausioji specialistė (Savivaldybės gydytoja) Dalia Vasiliūnienė, tel. (8 451) 54 086, el. p. d.vasiliuniene@pasvalys.lt; III, IX, X skyrius – Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuro direktorė Vilma Jankevičienė, tel. (8 451) 20 130, el. p. vsbiuras@gmail.com; IV, V, VI, VIII skyrius – Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuro visuomenės sveikatos stebėsenos specialistė Renata Nevulytė, visuomenės sveikatos stiprinimo specialistė Palmira Filmanavičienė, vaikų ir jaunimo sveikatos stiprinimo specialistė Jovita Mikalajūnienė tel. (8 451) 20 131, el. p. vsbiuras@gmail.com.

Savivaldybės tarybai pritarus, ataskaita bus paskelbta Pasvalio rajono savivaldybės tinklalapyje www.pasvalys.lt

II. TEISĖS AKTAI, REGLAMENTUOJANTYS SAVIVALDYBĖS VYKDYTAS VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS FUNKCIJAS

Eil. Nr.	Dokumento data	Dokumento numeris	Dokumento pavadinimas
Pasvalio rajono savivaldybės tarybos sprendimai			
1.	2012-02-15	T1-10	Dėl Pasvalio rajono savivaldybės 2012 metų biudžeto patvirtinimo
2.	2012-02-15	T1-29	Dėl Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro mokamų paslaugų įkainių patvirtinimo
3.	2012-03-28	T1-58	Dėl Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2007 m. lapkričio 28 d. sprendimo N. T1-215 „Dėl Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo
4.	2012-03-28	T1-59	Dėl Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos 2011 metų lėšų panaudojimo ataskaitos patvirtinimo
5.	2012-03-28	T1-60	Dėl Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos 2012 metų sąmatos patvirtinimo
6.	2012-03-28	T1-61	Dėl pritarimo Pasvalio rajono savivaldybės vykdomų

			visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo 2011 metų ataskaitai
7.	2012-03-28	T1-62	Dėl Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos 2012 metų lėšų paskirstymo
8.	2012-04-25	T1-94	Dėl Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuro direktoriaus 2011 metų veiklos ataskaitos patvirtinimo
9.	2012-05-30	T1-140	Dėl Pasvalio rajono savivaldybės priklausomybę sukeliančių medžiagų (narkotikų, alkoholio, tabako ir kitų) vartojimo mažinimo ir prevencijos 2011–2013 metų programos įgyvendinimo 2012 m. priemonių plano patvirtinimo ir programos koordinatoriaus paskyrimo
10.	2012-05-30	T1-142	Dėl Pasvalio rajono viešųjų vietų paskelbimo nerūkymo zonomis
11.	2012-09-26	T1-213	Dėl Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro mokamų paslaugų įkainių patvirtinimo
12.	2012-10-24	T1-216	Dėl Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2008 m. rugsėjo 30 d. sprendimo Nr. T1-197 „Dėl triukšmo prevencijos Pasvalio rajono savivaldybės viešosiose vietose taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo
13.	2012-10-24	T1-217	Dėl Pasvalio rajono savivaldybės triukšmo prevencijos 2012–2013 metų veiksmų plano ir triukšmo rodiklių savivaldybės teritorijoje patvirtinimo
14.	2012-11-28	T1-239	Dėl pritarimo Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2011 metų ataskaitai
15.	2012-11-28	T1-240	Dėl Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2012–2014 metų programos patvirtinimo
16.	2012-11-28	T1-241	Dėl tyliųjų viešųjų ir triukšmo prevencijos zonų Pasvalio rajono savivaldybės teritorijoje nustatymo
17.	2012-12-27	T1-267	Dėl priedo prie tarnybinio atlyginimo socialinės sritys paslaugų įstaigų vadovams nustatymo
Pasvalio rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymai			
18.	2012-01-19	DV-47	Dėl Pasvalio rajono savivaldybės žmonių užkrečiamų ligų profilaktikos ir kontrolės organizacinių priemonių VII savivaldybės tarybos kadencijos laikotarpiui patvirtinimo
19.	2012-02-10	DV-111	Dėl komisijos Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos projektų vertinimui sudarymo
20.	2012-02-29	DV-161	Dėl 2012 metų privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų sveikatos priežiūrai mokyklose paskyrimo
21.	2012-08-28	DV-570	Dėl Pasvalio rajono savivaldybės pasirengimo raupų grėsmei plano patvirtinimo ir raupų atsako grupės sudarymo
22.	2012-09-20	DV-618	Dėl darbo grupės sudarymo (triukšmo prevencijos klausimais)

III. SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS VEIKLAI ĮTAKOS TURĖJUSIŲ VEIKSNIŲ APŽVALGA

Išoriniai veiksniai, turėję įtakos savivaldybės vykdytai visuomenės sveikatos priežiūros veiklai	Išorinių veiksmų poveikio rezultatas savivaldybės vykdytai visuomenės sveikatos priežiūros veiklai	Vidiniai veiksniai, turėję įtakos savivaldybės vykdytai visuomenės sveikatos priežiūros veiklai	Vidinių veiksmų poveikio rezultatas savivaldybės vykdytai visuomenės sveikatos priežiūros veiklai
1. Sveikatinimo veiklos	1. Dėl vėluojančio	1. Nerenovuoti	1. Nerenovuoti

sutarties su LR sveikatos apsaugos ministerija Valstybės lėšoms gauti pasirašyta tik antrame metų pusmetyje. 2. Valstybinėms visuomenės sveikatos programoms vykdyti savivaldybės lygmeniu lėšų iš valstybės biudžeto praktiškai neskiriama. 3. Nėra parengto ir patvirtinto bendro visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų katalogo, teisės aktais nustatytų paslaugų kainų ir jų paskaičiavimo metodikų. 4. Visuomenės sveikata labiausiai priklauso nuo gyvenamosios, tačiau gyventojų vertybės ir elgesį neigiamai veikia nepalankūs socialiniai, ekonominiai veiksniai.	programinio finansavimo iš valstybės biudžeto ribojamas visuomenės sveikatos priežiūros veiklos planavimas ir efektyvus vykdymas. 2. Dėl lėšų nebuvimo nepilnai įgyvendintos valstybinės programos. 3. Trūksta konkretumo ir aiškaus reglamentavimo teikiant visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas gyventojams 4. Susidariusi nepalanki socialinė, negerėjanti ekonominė šalies situacija neigiamai atsiliepė gyventojų sveikatai bei jų gyvenimo kokybei.	mokyklose dirbančių visuomenės sveikatos priežiūros specialistų kabinetai, kai kuriose bendrojo lavinimo mokyklose visuomenės sveikatos specialistas kabinetu dalinasi su kitais specialistais (soc. pedagogais, psichologais). 2. Baigtas įgyvendinti projektas „Visuomenės sveikatos priežiūros stiprinimas modernizuojant Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biurą“ pagal 2007–2013 metų Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 2 prioriteto įgyvendinimo priemonę VP3-2.1-SAM-11-R „Visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų infrastruktūros savivaldybėse plėtra“. 3. Kaimo bendruomenės ir nevyriausybinių organizacijų vis aktyviau įsitraukia į sveikatinimo veiklą. 4. Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras įgyvendino projektą „Sveikos gyvenamosios mokymai Pasvalio rajono kaimo gyventojams“ pagal vietos plėtros strategiją „Pasvalio rajono integruota 2007–2013 m. vietos plėtros strategija gyvenimo kokybei kaime gerinti“ 2 prioriteto „Etnokultūrinio tapatumo puoselėjimas, kultūringos ir sveikos gyvenamosios ugdymas bei	sveikatos kabinetai mokyklose, taip pat atskiros erdvės nebūvimas, turėjo įtakos teikiamų visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų kokybei ir prieinamumui. 2. Įgyvendinant projektą 2012 m. sausio mėnesį Visuomenės sveikatos biuras persikėlė į rekonstruotas patalpas, buvo įsigyta baldų, kompiuterinės įrangos, automobilis. 3. Visuomenės sveikatos biuras 2012 metais pasirašė 7 bendradarbiavimo sutartis su kaimo bendruomenėmis, nevyriausybėmis, organizacijomis, įstaigomis, seniūnijomis. 4. Pasvalio rajono gyventojai įgijo sveikos gyvenamosios įgūdžių, buvo nuosekliai stiprinama gyventojų sveikos gyvenamosios motyvacija bei formuojama rajono gyventojų asmeninė atsakomybė už savo sveikatą. Rajono gyventojams suteikta informacija apie sveikos gyvenamosios, fizinio aktyvumo naudą. Iš viso buvo organizuota 72 renginiai, juose dalyvavo
---	--	---	---

		gerosios patirties sklaida“.	1 355 kaimo gyventojai
--	--	------------------------------	------------------------

IV. BENDRUOMENĖS SVEIKATOS BŪKLĖS ANALIZĖ

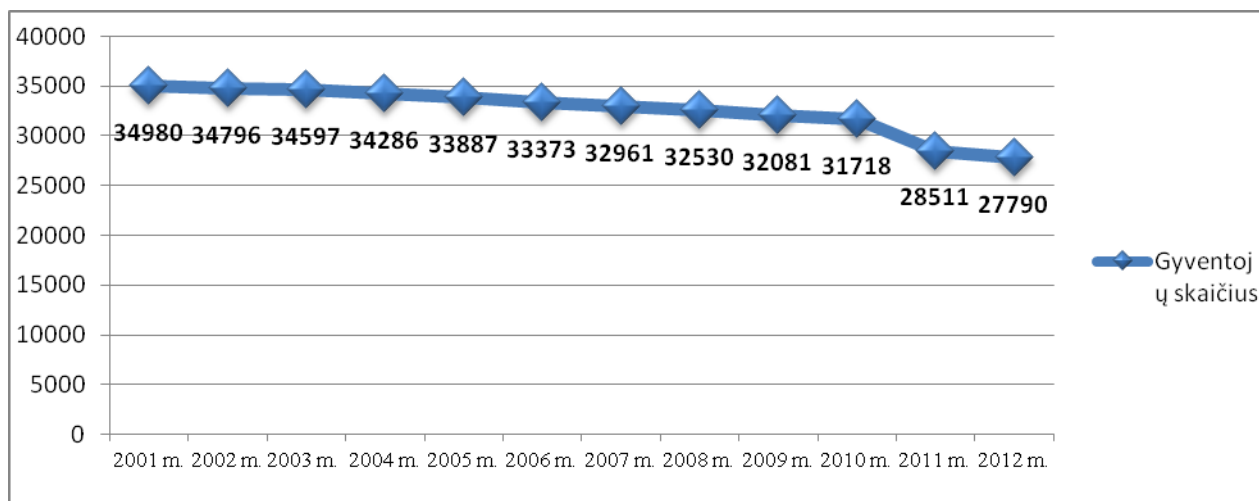
2012 m. visuomenės sveikatos stebėseną buvo vykdoma pagal Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2012–2014 metų programą, patvirtintą Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2012 m. lapkričio 28 d. sprendimu Nr. T1-240. Buvo renkami 2007–2012 m. (pagal duomenų šaltinių teikiamą informaciją) Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos būklę atspindintys rodikliai: gyventojų mirtingumas, gimstamumas, sergamumas neinfekcinėmis ir infekcinėmis ligomis, traumų skaičius ir pan. Dauguma sveikatos rodiklių buvo gauti iš centralizuotai teikiamų duomenų šaltinių: Statistikos departamento, Higienos instituto sveikatos informacinio centro leidinių ir kompiuterinių duomenų bazių.

Bendruomenės sveikatos būklės analizėje lyginami 2007–2011 m., dalinai 2012 m. gyventojų sveikatos rodiklių duomenys.

1. Demografinė ir socialinė-ekonominė būklė

1.1. Gyventojai

Gyventojų skaičius Pasvalio rajone mažėja. 2001 m. pradžioje gyveno 34 980, o 2012 m. pradžioje 27 790 gyventojų. Per pastaruosius vienuolika metų gyventojų sumažėjo 7 190 arba 20,55 proc. (1 pav.).

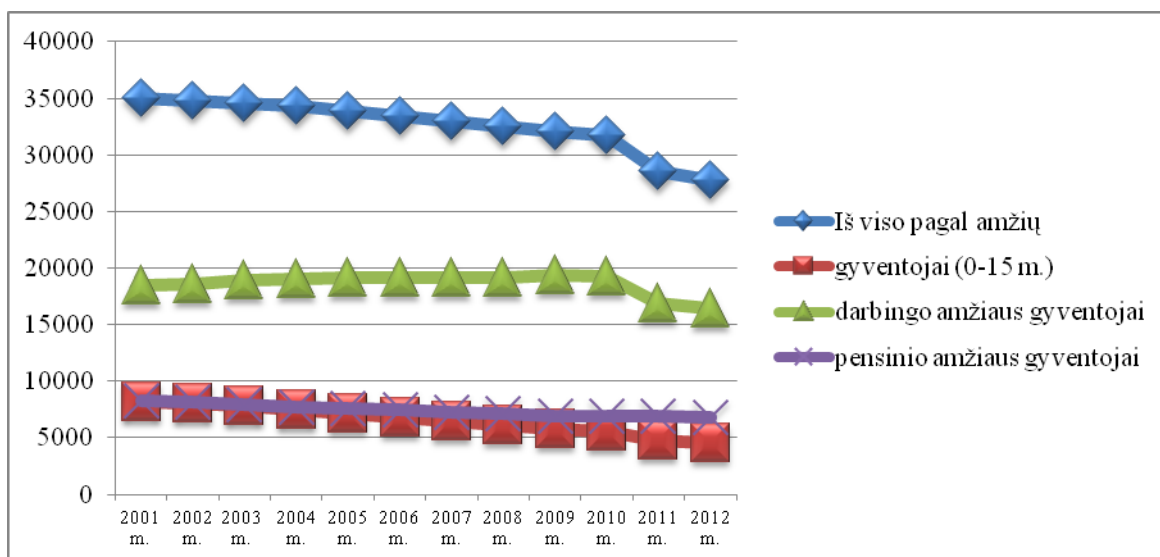

1 pav. Gyventojų skaičiaus kitimas Pasvalio rajono savivaldybėje 2001–2012 m. pradžioje (abs. sk.)

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Vertinant vyrų ir moterų demografinę situaciją Pasvalio rajone vyrų gyvena mažiau nei moterų. 2012 metų pradžioje Pasvalio rajone buvo užregistruoti 13 042 vyrai (46,93 proc. Pasvalio rajono gyventojų) ir 14 748 moterys (53,07 proc.).

Didesnis dėmesys gyventojų sveikatai, naujos technologijos įvairiose gyvenimo srityse bei kiti veiksniai lemia gyventojų senėjimą. 2011 m. Pasvalio rajone užregistruoti 6 895 pensinio amžiaus gyventojai ir tai sudarė 24,52 proc. visų minėtais metais rajone gyvenusių asmenų. Didžiausią grupę gyventojų užėmė darbingo amžiaus žmonės (59,14 proc.), o mažiausią – gyventojai iki 15 metų amžiaus (16,33 proc.). Vertinant gyventojų skaičių pagal tris sustambintas amžiaus grupes, pastebima, kad nuo 2001 iki 2012 metų jaunų žmonių Pasvalio rajone sumažėjo 3 674 (44,73 proc.), darbingo amžiaus gyventojų sumažėjo 2 018 (10,93 proc.), o pensinio amžiaus gyventojų – 1 498 (18,01 proc.) (2 pav.).

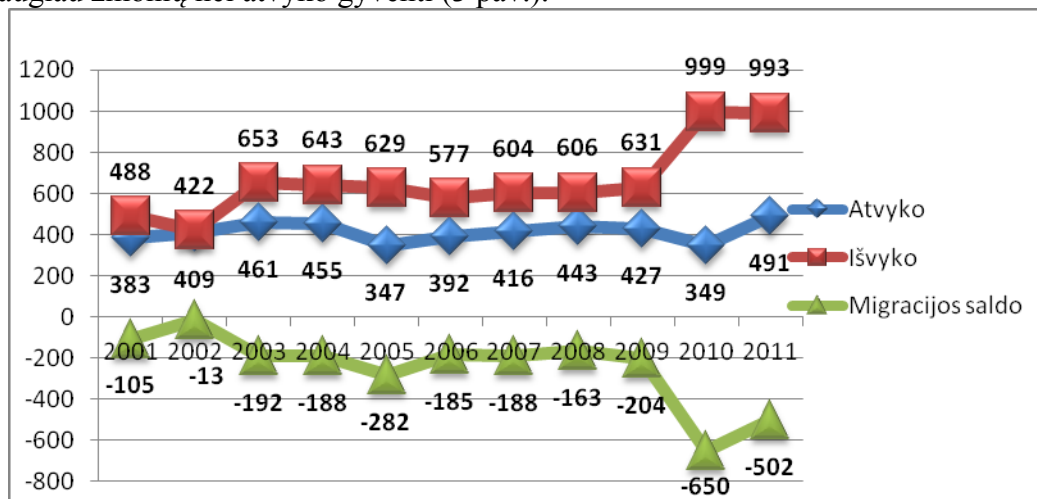

2 pav. Gyventojų skaičiaus kitimas pagal amžių Pasvalio rajono savivaldybėje 2001–2012 m. pradžioje (abs. sk.)

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2001–2011 m. pagrindinė gyventojų skaičiaus sumažėjimo priežastis buvo neigiamas migracijos saldo, o gyventojų skaičius mažėjo ir dėl neigiamos natūralios gyventojų kaitos. Minėtu laikotarpiu Pasvalio rajone mirė 2173 gyventojais daugiau negu gimė kūdikių. Lyginant Pasvalio rajono mirtingumo rodiklius su Lietuvos ir Panevėžio apskrities rodikliais, jie yra didesni Pasvalio rajone.

Migracijos saldo – tai atvykusių ir išvykusių iš tam tikros teritorijos žmonių skaičiaus skirtumas. Šis skirtumas Pasvalio rajone nuo 2001 m. išliko neigiamas, o tai reiškia, kad išvyko 2672 daugiau žmonių nei atvyko gyventi (3 pav.).

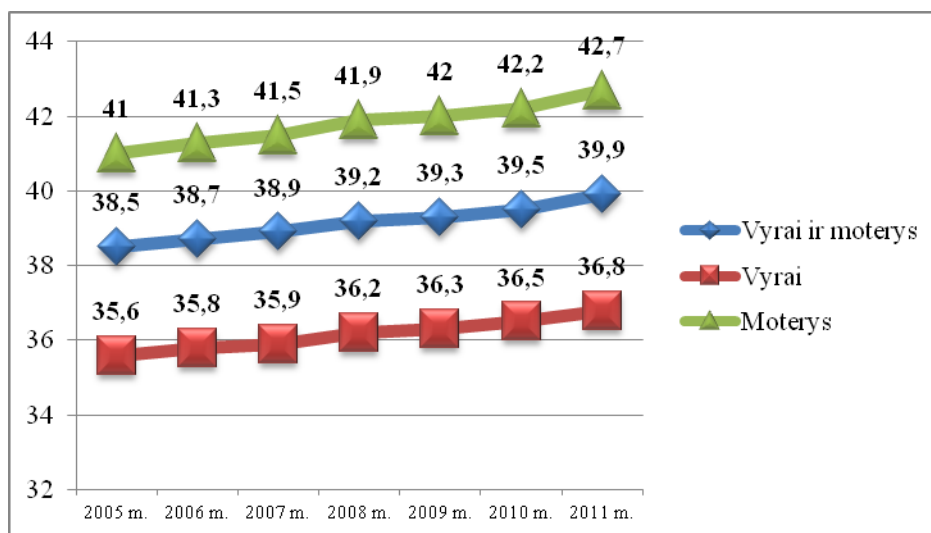

3 pav. Migracijos saldo dinamika Rajone 2001–2011 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (nepatikslinti duomenys)

Dauguma gyventojų įsikūrę kaimuose ir nedideliuose miesteliuose, vadinamuose bažnytkaimiuose. Nuo 2001 iki 2012 metų kaime gyvenančių žmonių sumažėjo 5020 (19,57 proc.), o mieste gyvenančių gyventojų – sumažėjo 1449 (14,22 proc.).

Naujų veiksmų atsiradimas, prevencinės priemonės ir kt. lemia pokyčius vidutinio gyventojų amžiaus srityje. Pasvalio rajone nuo 2005 iki 2011 m. pasvaliečių vidutinis amžius pailgėjo 1,4 metais. 2011 m. pradžioje buvo 39,9 metų (atitinkamai moterų – 42,7, vyrų – 36,8) (4 pav.).

4 pav. Vidutinis gyventojų amžius metų pradžioje 2005–2011 m.

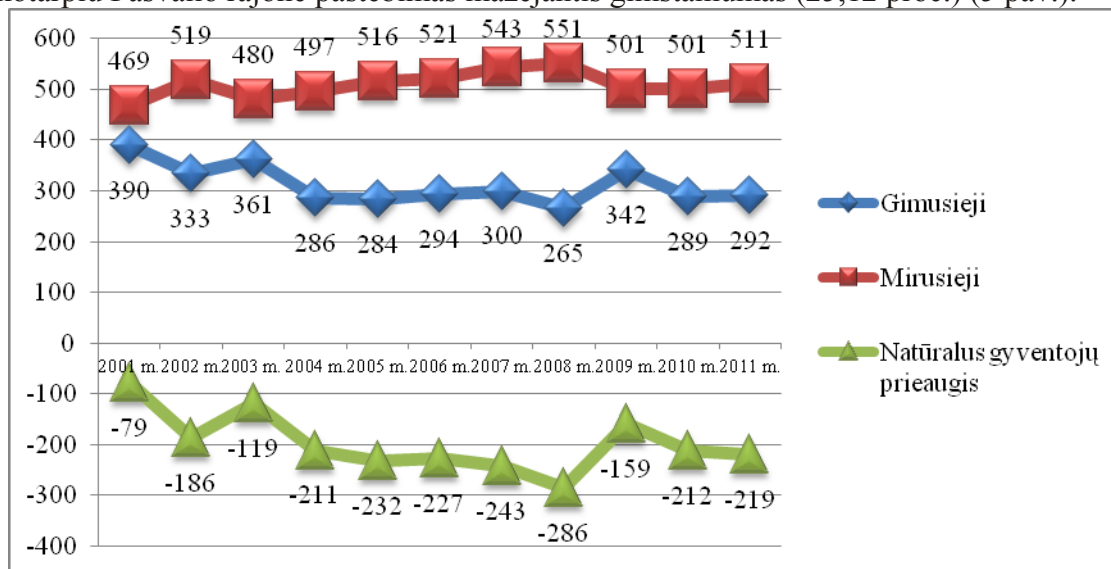
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Išlaikomo amžiaus asmenų, kurių 2011 m. pradžioje 100-ai 60 ir vyresnių metų amžiaus Pasvalio rajono gyventojų teko 39, išlieka panašus. Nuo 2001 iki 2011 m. 0–14 m. išlaikomų asmenų dalis mažėja 26,47 proc.

1.2. Gimstamumas

Analizuojant demografinę situaciją, ypač svarbus rodiklis yra gimstamumas. **Gimstamumo rodiklis** parodo, kiek gimė gyvų kūdikių tūkstančiui gyventojų per metus. Šis rodiklis sąlyginai pagal lygį yra skiriamas į mažą – mažiau nei 15, vidutinį – 15–25 ir didelį – daugiau kaip 25 gyvi gimę kūdikiai 1000-iai gyventojų per metus.

Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis, 2001–2011 m. laikotarpiu Pasvalio rajone pastebimas mažėjantis gimstamumas (25,12 proc.) (5 pav.).

5 pav. Natūrali gyventojų kaita Pasvalio rajone 2001–2011 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Nuo 2001–2003 m. gimstamumas Pasvalio rajone buvo didesnis nei Panevėžio apskrityje ir Lietuvoje (atitinkamai 2001 m. – 11,2, 2002 m. – 9,6, 2003 m. – 10,5). 2004–2010 m. laikotarpiu gimstamumo lygis rajone mažesnis (vidutiniškai 0,86 – 1000 gyv.) nei fiksuojamas šalyje. 2008 m. užfiksuotas žemiausias rodiklis 2001–2011m. laikotarpiu – 1000 gyventojų teko 8,2 gimusiojo.

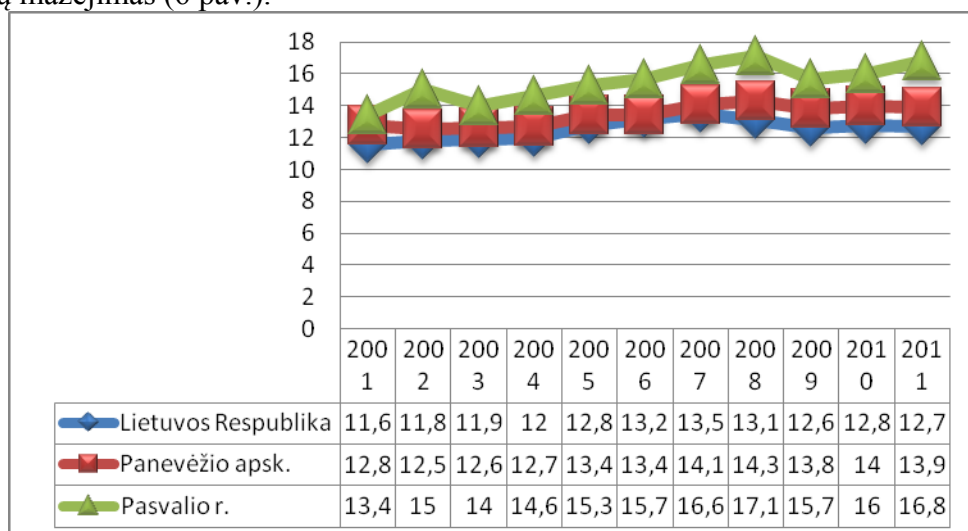
Tačiau, lyginant su Panevėžio apskritimi, Pasvalio rajone gimstamumo rodikliai nežymiai aukštesni.

Statistikos departamento duomenimis, 2011 m. Pasvalio rajone gimė 292 kūdikiai, tai 98 kūdikiais mažiau nei 2001 m. Nuo 2001 m. gimė 3 436 kūdikiai. Daugiausia Pasvalio rajone gimdo 25–29 metų amžiaus moterys.

1.3. Mirtingumas

Mirtingumas – visų per tam tikrą laikotarpį mirusių žmonių ir vidutinio gyventojų skaičiaus santykis. Šis rodiklis dažniausiai yra apskaičiuojamas 1000, 10 000, 100 000 gyventojų. Skaičiuojamas ne tik bendras mirčių kiekis, bet ir naujagimių mirtingumas (vaikų iki 1 metų). Bendrasis mirtingumo rodiklis sąlyginai pagal intensyvumo lygį yra skiriamas į mažą – mažiau 9, vidutinį – 9–15 ir didelį – daugiau 15 mirusiųjų 1000 gyventojų per metus.

2001–2011 m. mirtingumas Pasvalio rajone išlieka didesnis nei Panevėžio apskrityje ir Lietuvoje. Vertinant mirtingumą pagal intensyvumo lygius, didžiausias Pasvalio rajone per šį laikotarpį buvo pasiektas 2008 m. – 1000 gyventojų teko po 17,1 mirusiojo. Analizuojant bendrą šalies situaciją, 2001–2011 metų laikotarpiu didžiausias mirtingumas buvo užfiksuotas 2007 m. – 13,5, o Panevėžio apskrityje 2008 m. – 14,3, tuo tarpu 2009–2011 metais pastebimas mirtingumo rodiklių mažėjimas (6 pav.).

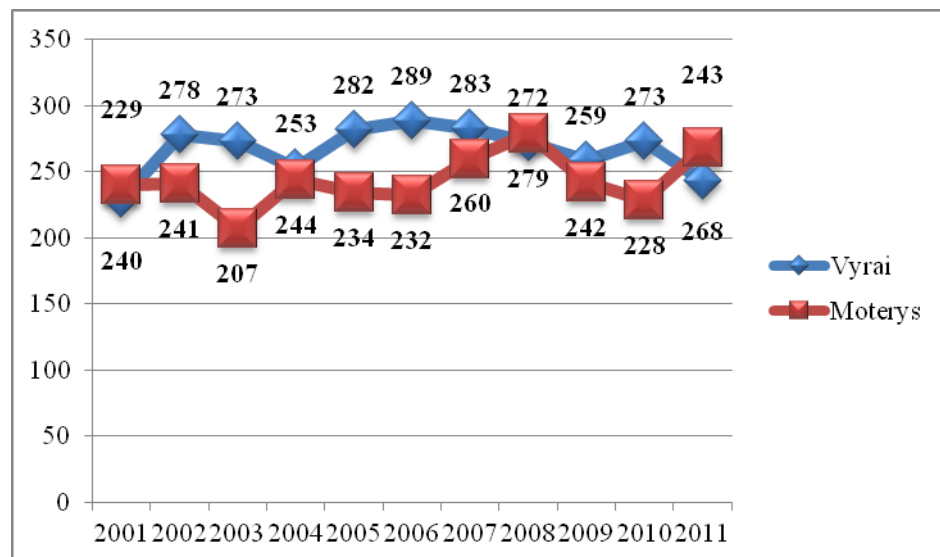
6 pav. Mirtingumas Lietuvoje, Panevėžio apskrityje ir Pasvalio rajone 2001–2011 m. (1000 gyventojų)

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Lyginant su bendra šalies situacija, Pasvalio rajone mirtingumo rodiklis 2011 metais buvo 4,1, o su Panevėžio apskrityje – 1,2 atvejo didesnis nei bendri Lietuvos ir apskrities mirtingumo rodikliai. Pagal intensyvumo lygį mirtingumas Pasvalio rajone yra didelis, tuo tarpu Lietuvoje ir Panevėžio apskrityje išlieka vidutinis.

Statistikos departamento duomenimis, 2011 m. Pasvalio rajone mirė 511 gyventojų, tai 42 gyventojais daugiau nei 2001 m. 2001–2011 m. mirė 5609 žmonės. Vertinant gyventojų sveikatą ir socialinius ekonominius pokyčius Pasvalio rajone, labai svarbūs yra kūdikių mirtingumo statistiniai duomenys. 2011 m. mirė 1 kūdikis (atitinkamai 2001 m. – 5, 2002 m. – 0, 2003 m. – 4, 2004 m. – 1, 2005 m. – 2, 2006 m. – 0, 2007 m. – 1, 2008 m. – 2, 2009 m. – 1, 2010 m. – 1).

Visoje šalyje daugiau miršta vyrų nei moterų. Panevėžio apskrityje ir Pasvalio rajone 2001–2011 m. dažniausia pastebimas didesnis vyrų mirtingumas, tačiau 2004 m. Panevėžio apskrityje mirė 31 moterimi daugiau, o Pasvalio rajone 2001 m. – 11, 2008 m. – 7, 2011 m. – 25 moterimis mirė daugiau nei vyrų. Iš viso 2011 m. Pasvalio rajone mirė 511 gyventojų, iš jų 243 (47,55 proc.) vyrai ir 268 (52,45 proc.) moterys (7 pav.).

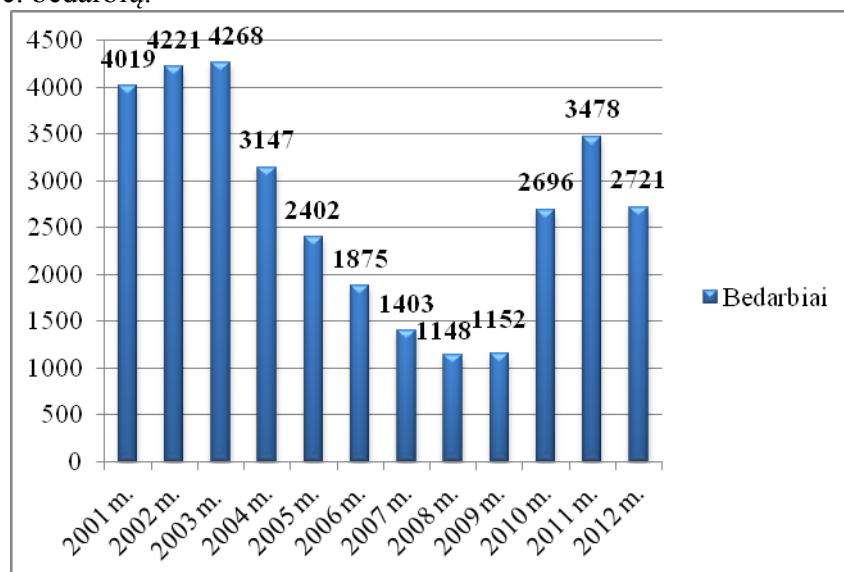
7 pav. Mirtingumas Pasvalio rajone 2001–2011 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Palyginus gyventojų mirtingumą pagal gyvenamąją vietą, 2011 m. Pasvalio rajono savivaldybėje mirė 380 kaimo (74,36 proc.) ir 131 (25,64 proc.) miesto gyventojas.

1.4. Nedarbo lygis

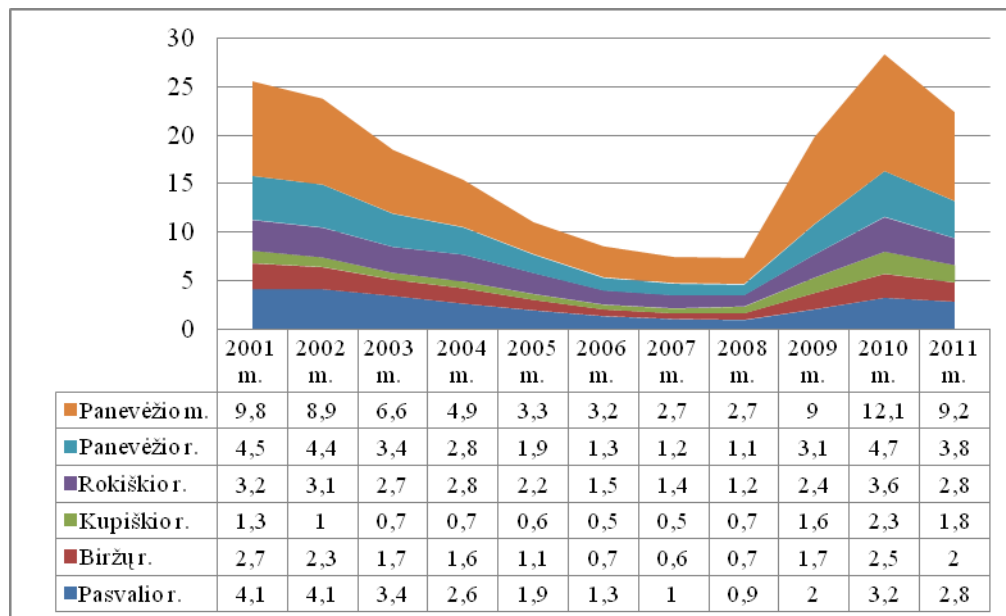
Socialiniai veiksniai veikia mūsų sveikatą, o nuo asmens ir visuomenės sveikatos priklauso ir socialinė gerovė. Susirgęs asmuo yra ne toks darbingas arba visai nedarbingas, jis nesukuria produkto ir praranda dalį galimų gauti lėšų. Vienas iš svarbiausių rodiklių, atskleidžiančių šalies socialinę-ekonominę būklę, yra bedarbių skaičius. Mokslininkų teigimu, bedarbystė yra vienas iš išorinių socialinių veiksnių, kuris sukelia tiek psichologinių, tiek fizinių negalavimų. Analizuojant 2001–2012 m. duomenis matyti, kad Panevėžio teritorinės darbo biržos Pasvalio skyriuje registruotų bedarbių skaičius buvo didžiausias 2001–2003 m. Nuo 2004 m. iki 2009 m. bedarbių skaičius rajone mažėjo, tačiau 2010–2012 m. bedarbių skaičius žymiai išaugo (atitinkamai 2010 m. – 2696, 2011 m. – 3478, 2012 m. – 2721 bedarbis) (8 pav.). Iš jų 2002–2011 m. vidutiniškai buvo įdarbinti apie 10 proc. bedarbių.

8 pav. Registruoti bedarbiai Pasvalio rajone 2001–2012 m. sausio 1 d. duomenimis (abs. sk.)

Šaltinis: Panevėžio darbo biržos Pasvalio skyrius

Lietuvos darbo birža skelbia registruotą nedarbą, kuris išreiškiamas darbo biržoje registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykiu. 2011 m. Pasvalio rajone bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų nukrito, lyginant su 2010 m., tačiau išliko aukštesnis nei 2004–2008 m. Galima teigti, jog nedarbo lygis nuo 2008 iki 2010 metų Pasvalio rajone padidėjo 3 kartus, todėl socialinė-ekonominė situacija šiuo aspektu ganėtinai bloga. Lyginant su Panevėžio apskrityje, Pasvalio rajonas užima trečią vietą po Panevėžio miesto ir Panevėžio rajono bedarbių skaičiumi (8 pav.).

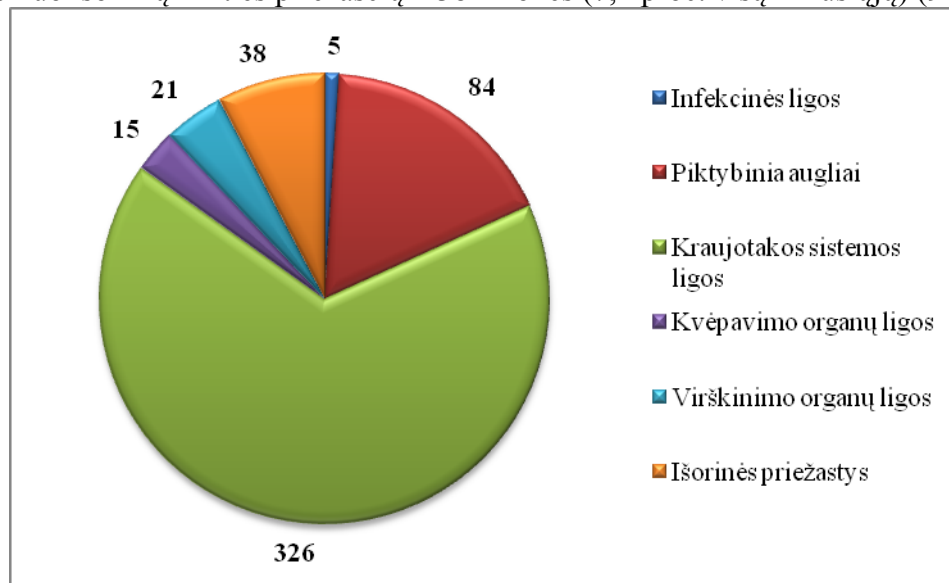
8 pav. Registruoti bedarbiai Panevėžio apskrityje 2001–2011 m. (tūkst.)

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2. Gyventojų sveikatos būklė

2.1. Mirtingumas pagal priežastis

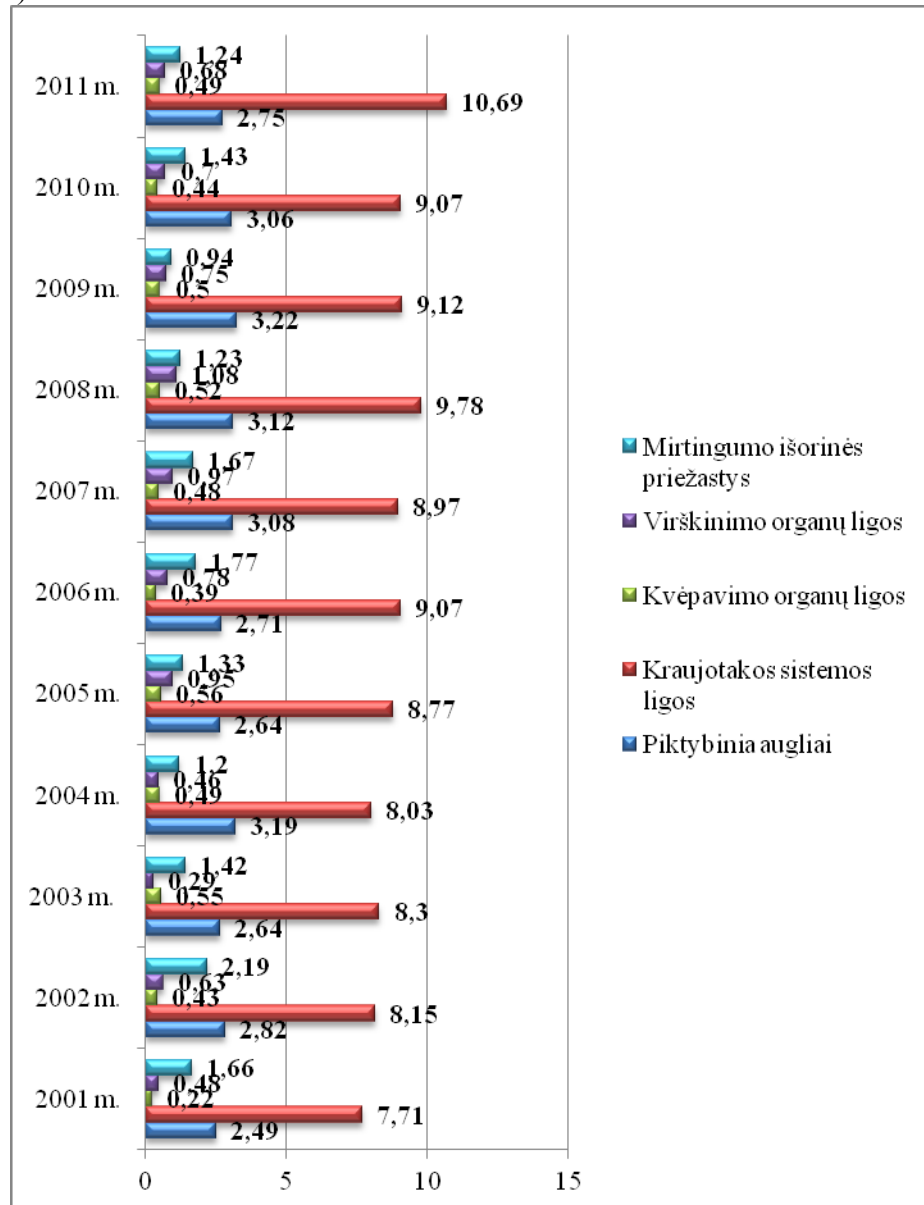
2001–2011 m. kraujotakos sistemos ligos, piktybiniai navikai ir išorinės mirties priežastys – pagrindinės Pasvalio rajono gyventojų mirties priežastys. Šios priežastys 2011 m. sudarė 87,67 proc. visų mirties priežasčių. Nuo kraujotakos sistemos ligų mirė daugiau nei pusė, t. y. 326 žmonės, arba 63,8 proc. visų mirusiųjų, nuo piktybinių navikų – 84 žmonės (16,44 proc. visų mirusiųjų), o nuo išorinių mirties priežasčių – 38 žmonės (7,4 proc. visų mirusiųjų) (9 pav.).

9 pav. Mirtingumas pagal priežastis Pasvalio rajone 2011 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

2001–2011 m. mirtingumas kraujotakos sistemos ligomis Pasvalio rajone aukščiausią lygį per šį laikotarpį pasiekė 2011 m. – 1000 gyventojų teko po 16,69 mirusiojo. 2011 m. mirtingumas šios sistemos ligomis išaugo 2,98 atvejų 1000 gyventojų daugiau nei 2001 m. Mirtingumas nuo piktybinių auglių svyruoja nuo 2,49 iki 3,22 (aukščiausias rodiklis 2009 m.) atvejo 1000 gyventojų. Pastebima, kad 2011 m. Pasvalio rajono piktybinių navikų mirčių struktūroje, dominuoja mirtys nuo trachėjos-plaučių piktybinių navikų (11 mirusiųjų arba 13,1 proc. visų mirusių nuo piktybinių navikų), krūties (moterų) ir priešinės liaukos piktybinių navikų (atitinkamai 9 (10,71 proc.) ir 8 (9,52 proc.) mirusieji). Analizuojant mirtingumą dėl išorinių mirties priežasčių, nežymus rodiklių mažėjimas. Didžiausias rodiklis 2002 m. 2,19 atvejų 1000 gyventojų, o mažiausias 2009 m. – 0,94 atvejai. Mirtingumas nuo kvėpavimo ir virškinimo organų ligų pastebimas nežymus rodiklio didėjimas (10 pav.)

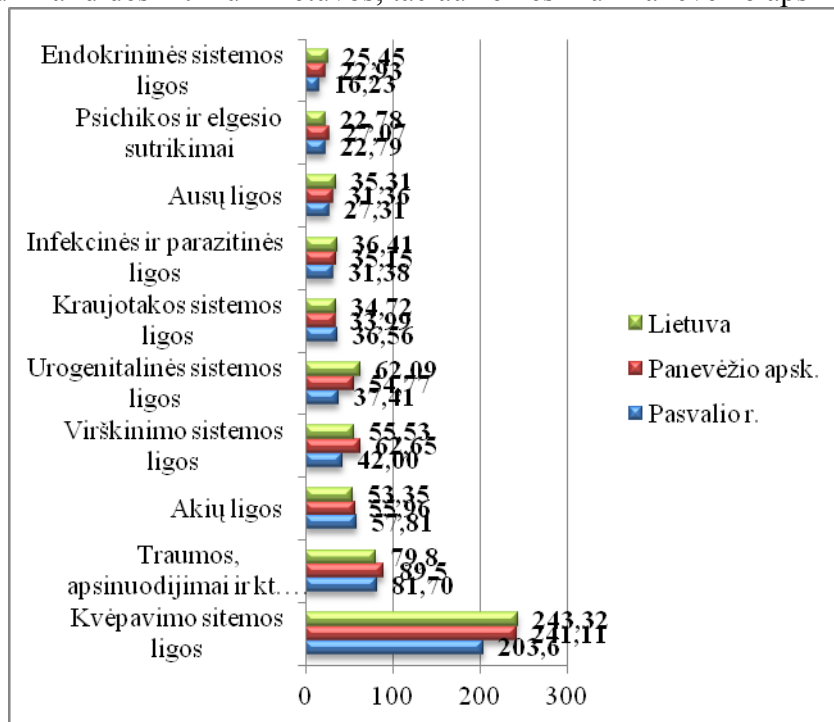
10 pav. Mirtingumas pagal priežastis Pasvalio rajone 2001–2011 m. (1000 gyventojų)

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

Pasvalio rajono gyventojų mirtingumą kraujotakos sistemos ligomis, lyginant su Lietuvos ir Panevėžio apskrities duomenimis, 2011 m. yra didesnis (Pasvalio r. – 1069, Panevėžio apsk. – 829,1, Lietuvos – 716,5 atvejai 100 000 atitinkamo amžiaus gyventojų). Mirusieji pagal piktybinių navikų lokalizaciją Pasvalio rajono gyventojai lenkia krūties, gimdos kaklelio ir priešinės liaukos Panevėžio apskrities ir Lietuvos rodiklius.

2.2. Sergamumas

Analizuojant sergamumo situaciją pastebima, kad 2011 m. Pasvalio rajone registruojamas didžiausias sergamumas kvėpavimo sistemos ligomis – 203,6 atvejai (1000 gyventojų), traumos, apsinuodijimai ir kt. išorinės priežastys – 81,7, akių ligos – 57,81, virškinimo sistemos ligos – 37,41, urogenitalinės sistemos ligos – 37,41, infekcinės ir parazitinės ligos – 31,38, ausų ligos – 27,31, psichikos ir elgesio ligos – 22,79, endokrininės sistemos ligos – 16,23. Pasvalio rajono sergamumo pagal priežastis rodikliai aukštesni už šalies ir Panevėžio apskrities kraujotakos sistemos ir akių ligų, o traumų, apsinuodijimų ir kt. išorinių priežasčių padarinių bei psichikos ir elgesio sutrikimų rodikliai didesni tik už Lietuvos, tačiau žemesni už Panevėžio apskrities (11 pav.).

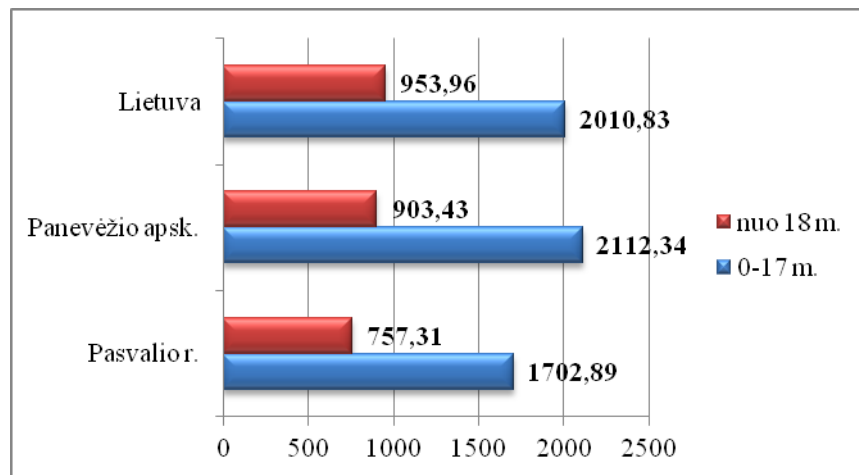

11 pav. Sergamumas pagal priežastis Lietuvoje, Panevėžio apsk., Pasvalio rajone 2011 m. (1000 gyventojų)

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

Traumų, apsinuodijimų ir kt. išorinių priežasčių 2001–2011 m. atvejų kreivė banguojanti. Žemiausi rodikliai 2003 m. (66,17 atvejai 1000 gyventojų). Lyginant 2011 m., rodiklis aukštesnis (81,7 atvejai 1000 gyventojų), tačiau žemesnis 8,76 atvejais nei 2001 m. Infekcinių ir parazitinių ligų bei psichikos ir elgesio sutrikimų rodikliai 2001–2011 m. mažėjantys, tačiau piktybinių navikų kreivė kylanti.

Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, Pasvalio rajono gyventojų sergamumas yra mažesnis už Lietuvos Respublikos ir Panevėžio apskrities sergamumo rodiklius, tenkančius 1000 gyventojų (12 pav.).

12 pav. Sergamumas Lietuvoje, Panevėžio apsk., Pasvalio rajone 2011 m. (1000 gyventojų)

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

Analizuojant gyventojų sergamumą infekcinėmis ligomis, matyti, kad lyginant su 2011 m. Pasvalio rajone 2012 m. padaugėjo susirgimų ūminėmis viršutinių kvėpavimo takų infekcijomis, Laimo liga, salmonelioze. Sumažėjo susirgimų gripu, vėjaraupiais, virusinėmis žarnyno infekcijomis. Nežymiai sumažėjo susirgimų tuberkulioze skaičius (žr. 1 lentelė).

1 lentelė. Pasvalio rajono gyventojų sergamumas infekcinėmis ligomis 2008–2012 m.

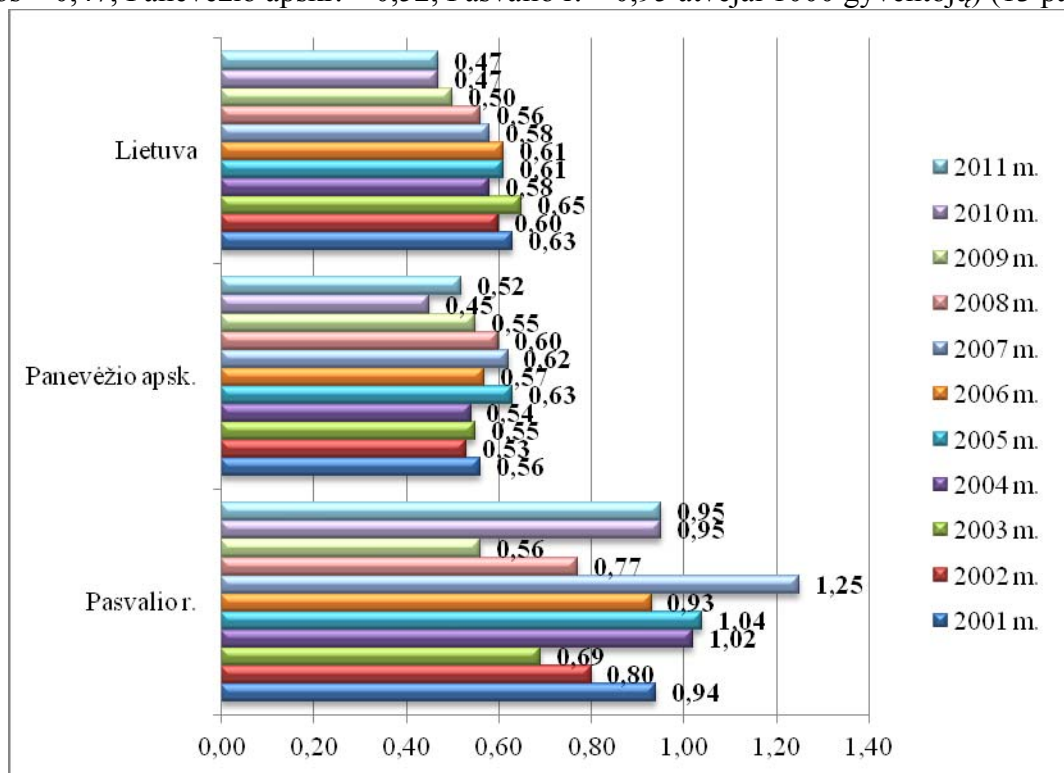
Liga	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2012 m.
Gripas	71	414	10	197	2
Ūminės viršutinių kvėpavimo takų infekcijos	609	1526	325	1721	2662
Vėjaraupiai	61	137	97	190	66
Erkinis encefalitas	8	10	4	2	3
Laimo liga	6	28	8	1	7
Virusinis meningitas	2	1	3	4	2
Meningokokinė infekcija	1	0	0	0	1
Askaridozė	1	5	0	2	0
Enterobiozė	27	5	0	3	2
Pedikuliozė ir ftiriazė	26	9	5	7	7
Niežai	46	29	12	26	27
Dermatofitijos	7	9	16	13	4
Sifilis	1	1	1	0	1
Virusiniai hepatitai	2	0	1	1	0
Tuberkuliozė (patvirtinta bakteriologiškai ir histologiškai)	19	15	23	23	21
Skarlatina	17	8	17	8	7
Virusinės žarnyno infekcijos (nepatikslintos)	11	8	20	25	17
Virusinės žarnyno infekcijos (patikslintos)	31	30	36	53	24
Nepatikslintos bakterinės žarnyno infekcijos	52	50	47	54	40
Kitos patikslintos bakterinės žarnyno infekcijos	10	12	11	6	19
Kitos salmoneliozės	18	17	17	8	21
Šigeliozė	0	0	1	0	1

Duomenų šaltinis: Panevėžio visuomenės centro Pasvalio skyrius

2.3. Sergamumas ir ligotumas tuberkulioze

Tuberkuliozė – viena iš grėsmingiausių ir sunkiausių infekcinių ligų, kurios plitimo priežastys yra socialinės: blogos gyvenimo ir sanitarinės higienos sąlygos, nevisavertė mityba, girtavimas, nedarbas, gyventojų migracija, skurdas, priklausomybė nuo narkotikų, ŽIV infekcija, nepakankama besigydančių ligonių kontrolė.

Vertinant 2001–2011 m. sergamumą tuberkulioze, Pasvalio rajono gyventojų, sergančių aktyvia tuberkuliozės forma, yra daugiau nei Lietuvos ir Panevėžio apskrities (2011 m. atitinkamai Lietuvos – 0,47, Panevėžio apskr. – 0,52, Pasvalio r. – 0,95 atvejai 1000 gyventojų) (13 pav.).

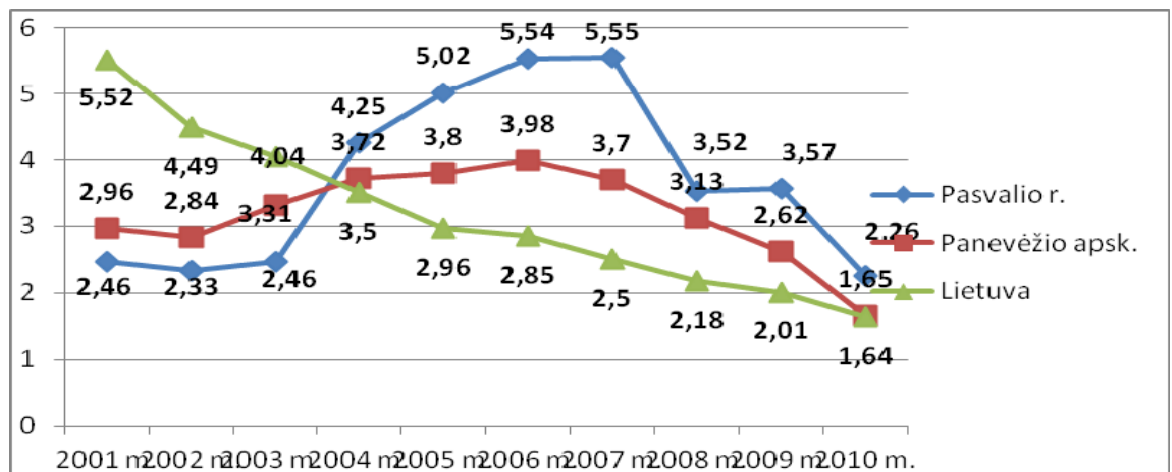

13 pav. Sergamumas tuberkulioze Pasvalio rajone 2001–2011 m. (1000 gyventojų)

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

Pasvalio rajono gyventojų sergamumas tuberkulioze 2,9 karto aukštesnis nei Rokiškio rajono, 2 kartus daugiau nei Panevėžio miesto ir Kupiškio rajono, 1,8 karto nei Panevėžio rajono ir 1,5 karto daugiau nei Biržų rajono.

Pasvalio rajono gyventojų ligotumas tuberkulioze aukštesnis nei Lietuvos ir Panevėžio apskrities. Nuo 2004 m. pastebimas staigus (2007 m. – 2,2 karto) kreivės kilimas aukštyn (atitinkamai 2003 m. – 2,46, 2004 m. – 4,25, 2005 m. – 5,02, 2006 m. – 5,54, 2007 m. 5,55 atvejai 1000 gyventojų), o nuo 2008 m. rodiklis pastebimai sumažėja (3,52 atvejai) ir 2010 m. lieka tik 1,3 karto aukštesnis už Lietuvos ir Panevėžio apskrities (14 pav.).

14 pav. Ligotumas tuberkulioze Lietuvoje, Panevėžio apsk., Pasvalio rajone
2001–2011 m. (1000 gyventojų)

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

Tuberkulioze serga daugiau vyrai nei moterys. O stebint ligotumą 2001–2010 m. pagal gyvenamąją vietą, iki 2005 m. sergančių daugiau buvo miesto gyventojų, o nuo 2006 m. pastebimas didesnis kaimo gyventojų ligotumas.

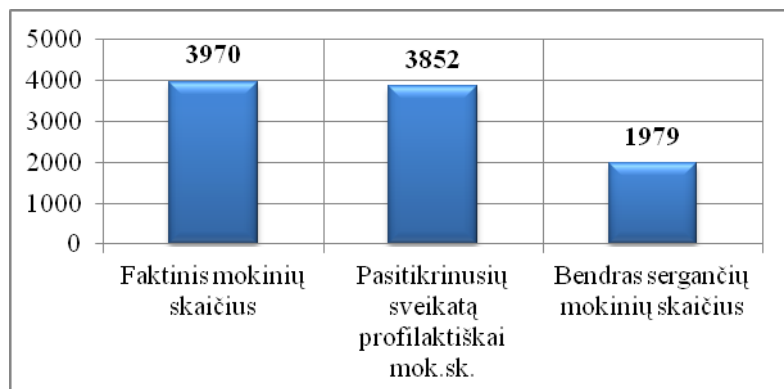
2.4. Bendras sergamumas

2011 m. Pasvalio rajone bendrojo sergamumo rodikliai tiek suaugusiųjų, tiek vaikų buvo žemesni nei Panevėžio apskrityje ir Lietuvoje. 2011 m. didžiausias Pasvalio rajono gyventojų bendrasis sergamumas buvo kvėpavimo sistemos (344,1 atvejai 1000 gyventojų), kraujotakos sistemos (206,2 atvejai), jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos ligomis (158,5 atvejai), akių ligų (106,6 atvejai).

3. Mokinių profilaktinė sveikatos priežiūra

Remiantis Pasvalio savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklų mokinių pateiktais vaikų sveikatos pažymėjimų duomenimis, išryškėja įvairūs didėjantys sergamumo rodikliai. Nors mokinių skaičiai kasmet mažėja, sergamumo rodikliai didėja, ypač vyresnėse, 5–12 klasėse.

Remiantis 2011 metų moksleivių sergamumo sutrikimų ir sergamumo suvestine, paaiškėjo, kad sveikatos nepasitikrino 118 mokinių, tai sudaro 3 proc. iš visų mokyklas lankančių ugdytinių. Bendras sergančiųjų skaičius sudarė 1979 (51,37 proc.) iš visų sveikatą patikrinusių mokinių (15 pav.).

15 pav. Pasvalio rajono bendrojo lavinimo įstaigų mokinių skaičius (abs. sk.)

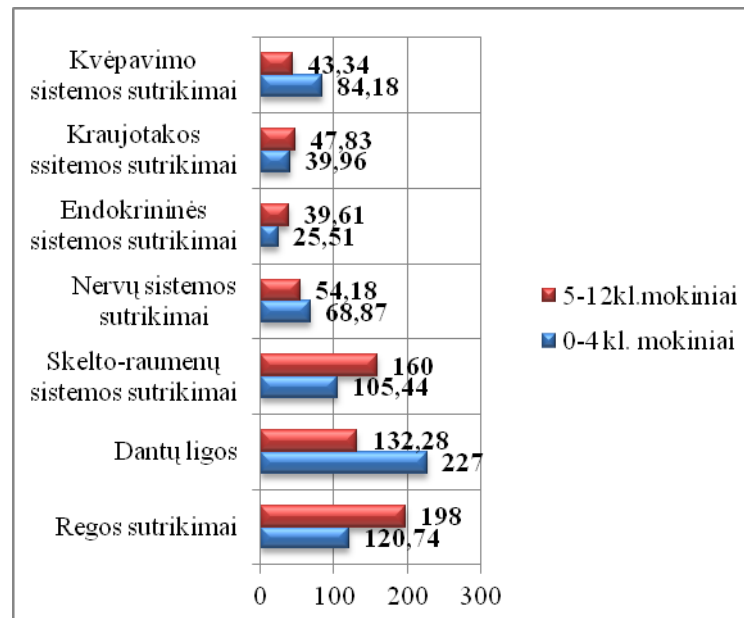
Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

Iš 3 852 sveikatą patikrinusių mokinių 610 pradinėse klasių mokinių yra sveiki, serga – 48,12 proc. Iš 2676 sveikatą patikrinusių 5–12 klasių mokinių – 52,8 proc. turi sveikatos sutrikimų, 1263 vyresniųjų klasių mokiniai yra sveiki.

Vyresnėse klasėse sergančiųjų mokinių skaičius didesnis, nei pradinėse klasėse – net 64,74 atvejais daugiau (1000 sveikatą patikrinusiųjų). Bendras 0–12 klasėse tenkančių susirgimų skaičius yra 828,14 atvejų (1000 patikrinusiųjų). Profilaktinių patikrinimų metu fiksuojama, ar vaikų svoris ne per mažas jų ūgiui ir amžiui, ar nėra antsvorio ir nutukimo. Daugiausia (85 atvejais) 0-12 klasių mokiniams nustatyta antsvorio susirgimų.

Kiekvienais metais dažniausiai fiksuojama regos sutrikimai (žvairumas, miopija, toliaregystė, astigmatizmas), iš jų 17,44 proc. sudarė miopija. Dantų ligos rastos 621 mokiniui (16,21 proc. visų patikrinusiųjų). Skeleto-raumenų sistemos sutrikimai diagnozuoti 14,38 proc. iš 3852 mokinių. 6 proc. mokinių nustatyti nervų sistemos sutrikimai bei kvėpavimo sistemos problemos. 175-iems mokiniams registruoti kraujotakos sistemos bei 136-iems endokrininės sistemos ligos.

Regos sutrikimai, kraujotakos, skeleto-raumenų, endokrininės sistemų ligos dažniau diagnozuotos vyresnėse klasėse, dantų ir kvėpavimo sistemos ligomis dažniau serga pradinėse klasių mokiniai (16 pav.).

16 pav. Pasvalio rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių dažniausiai sutinkami sutrikimai (1000 patikrinusių)

Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

Regos sutrikimai, kraujotakos, skeleto-raumenų, endokrininės sistemų ligos dažniau diagnozuotos vyresnėse klasėse, dantų ir kvėpavimo sistemos ligomis dažniau serga pradinėse klasių mokiniai. Iš 3852 sveikatą patikrinusių mokinių, pagrindinė fizinio ugdymo grupė skirta 3638 mokiniams (94,4 proc.), parengiamoji grupė – 4 proc., o specialioji – 3 proc. mokinių. 2011–2012 mokslo metais nuo kūno kultūros pamokų atleisti 48 mokiniai.

Vertinant 2009–2012 m. sergamumą pedikulioze, daugiausia sergančiųjų mokinių buvo 2011 m. (atitinkamai 2009 m. – 94, 2010 m. – 126, 2011 m. – 219, 2012 m. – 90 atvejų).

4. Fizinė aplinka

4.1. Vandens kokybė

Pasvalio valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos duomenimis, 2011 m. visos rajono vandenvietės tiekė saugų geriamąjį vandenį, geriamajame vandenyje nebuvo nustatyta mikrobinių ar toksinių taršos. Pasvalio rajono vandenvietėse tiekiamo vandens kokybinius rodiklius tiek iš

gręžinių, tiek iš vartojimo čiaupų viršijo bendroji geležis. Didžiausi geležies kiekiai nustatyti Nakiškių, Žadeikių Sabonių, Bajorėlių ir kitose vandenvietėse. Pasvalio rajono požeminiame vandeniui būdingas padidintas gamtinės kilmės bendrosios geležies kiekis, tai rodo iš gręžinių atlikti bendrosios geležies tyrimai. Net 29 vandenvietėse iš 58 bendroji geležis viršijo leistiną normą. Be gamtinės rajono vandens specifikos prisideda seni surūdiję vandens tiekimo vamzdiniai ir tai blogina geriamojo vandens kokybę vartojimo vietose.

Šulinių vandens kokybę vertinta pagal higienos normą HN24:2003 ir gautus pranešimus iš gydymo įstaigų. 2011 m. ištirti 44 šuliniai, kurių vandenį maistui naudoja nėščiosios ir kūdikiai iki 6 mėn. amžiaus. 16 šulinių (36 proc.) nustatyta mikrobinė tarša, 19 šulinių (43 proc.) rasta padidintas nitratų kiekis, 1 (2,27 proc.) – nitratų ir 3 (6,8 proc.) – padidintas amonio kiekis.

Higienos instituto duomenimis, 2004–2011 m. Pasvalio rajono Lėvens upės ir Šilo ežero maudyklų vandens kokybę atitiko nustatytus kokybės reikalavimus. Maudyklų vandens kokybės stebėseną vykdoma pagal teisės aktuose numatytus reikalavimus, tyrimai atitiko Lietuvos higienos normos HN 92:2007 „Paplūdimiai ir jų maudyklų vandens kokybė“ reikalavimus. 2012 m. maudyklų vanduo ne visada buvo tinkamas maudytis. Net 8 mėginiuose iš 55 buvo padidintas mikrobiologinis užterštumas. Atlikus pakartotinius tyrimus, vanduo jau buvo neužterštas.

V. VYKDYTOS VALSTYBINĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS PROGRAMOS IR STRATEGIJOS

Eil. Nr.	Visuomenės sveikatos programos/strategijos pavadinimas	Visuomenės sveikatos programos/strategijos tikslas	Visuomenės sveikatos programos/strategijos priemonės	Įvykdytos priemonės
1.	Lietuvos nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros 2006-2013 metų strategija. Lietuvos Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros 2006–2013 metų strategijos įgyvendinimo priemonių 2009–2013 metų planas (Žin., 2006, Nr. 70-2574; 2009, Nr. 22-854)	Pagerinti Lietuvos gyventojų gyvenimo kokybę, ilginti gyvenimo trukmę – mažinti sergamumą, mirtingumą ir neįgalumą, ypač daug dėmesio skirti dažniausioms mirties priežastims: nelaimingiems atsitikimams ir traumoms, širdies ir kraujagyslių ligoms, onkologiniams susirgimams, psichikos sveikatos sutrikimams.	Plėtoti visuomenės sveikatos priežiūrą savivaldybėse – steigti savivaldybių visuomenės sveikatos biurus ir vykdyti visuomenės sveikatos priežiūrą	Veikia Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras, kuris teikia visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas. 2012 metais Visuomenės sveikatos biuras organizavo 510 sveikatinimo renginių ir priemonių, dalyvavo 13 373 dalyvių, spaudoje ir internete publikavo 230 straipsnių, informacinių pranešimų, parengė ir išplatino 60 stendų, atliko 3 tyrimus, parengė 3 visuomenės sveikatos stiprinimo programas ir dalyvavo 9 programų įgyvendinime. Visuomenės sveikatos specialistai, dirbantys Pasvalio rajono bendrojo lavinimo mokyklose papildomai pravedė 467 paskaitas, pamokas ir pranešimus, surengė 121 diskusiją, paruošė 154 stendus mokyklose, publikavo 252 straipsnius ir internetines publikacijas, suteikė 2318 konsultacijas, dalyvavo rengiant 8 sveikatinimo programų, įgyvendinat 25 programas, suteikė pirmąją medicinos

				pagalbą 696 kartus, dėl pedikuliozės patikrino 6331 vaikus.
2.	Valstybinė triukšmo prevencijos veiksmų 2007–2013 metų programa (Programos įgyvendinimo 2009–2013 metų priemonių planas) (Žin., 2007, Nr. 67-2614; 2009, Nr. 28-1087)	Numatyti kompleksinius ir koordinuotus veiksmus siekiant valdyti triukšmą ir jo poveikį visuomenės sveikatai.	Nustatyti gyvenamųjų vietovių teritorijas, kuriose būtina įgyvendinti triukšmo prevencijos priemones Organizuoti visų amžiaus grupių gyventojams sveikatos ugdymo mokymą, akcentuoti triukšmo įtaką sveikatai Pagal kompetenciją teikti visuomenei informaciją triukšmo prevencijos klausimais	Pasvalio rajono savivaldybės taryba 2012 m. spalio 24 d. sprendimu Nr. T1-217 patvirtino Pasvalio rajono savivaldybės triukšmo prevencijos 2012–2013 metų veiksmų planą ir triukšmo rodiklius savivaldybės teritorijoje, 2012 m. lapkričio 28 d. sprendimu Nr. T1-241 nustatė tyliąsias viešąsias ir triukšmo prevencijos zonas Pasvalio rajono savivaldybės teritorijoje. Vykdamas triukšmo prevencijos viešose vietose kontrolę 2012 m. Pasvalio rajono policijos komisariato pareigūnai nustatė 34 triukšmo prevencijos viešose vietose taisyklių pažeidimus.. Organizuotos 2 sveikatos valandėlės „Europos Judrioji savaitė ir triukšmas“ pradinių klasių mokiniams, mokyklose parengti informaciniai pranešimai „Sužinok kaip triukšmas kenkia tavo sveikatai“ (skirta Tarptautinei triukšmo suvokimo dienai paminėti) Parengtas ir internete publikuotas straipsnis. Parengta 2011 m. triukšmo valdymo informacija ir pateikta Triukšmo prevencijos tarybai
3.	Nacionalinės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 2010–2016 metų programa (Žin., 2010, Nr. 132-6720)	Stabdyti ir mažinti neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų bei jų pirmtakų (prekursorių) pasiūlą ir paklausą, narkomanijos plitimą, stiprinant asmens ir visuomenės švietimą, sveikatą ir saugumą	Skatinti ir plėtoti kompetentingų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, asociacijų, bendruomenių ir verslo subjektų tarpusavio bendradarbiavimą ir veiklos koordinavimą įgyvendinant narkotinių ir psichotropinių medžiagų pasiūlos mažinimo priemones.	Organizuota konferencija „Priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo prevencija Pasvalio rajono savivaldybėje. Gerosios patirties sklaida“ – 102 dalyviai. Organizuoti 7 pasitarimai dėl prevencinių renginių vykdymo rajone. Sušauktas „Neigiamų socialinių veiksnių prevencijai koordinuoti komisijos“ posėdis. Savivaldybės taryba svarstė ir priėmė sprendimą dėl nerūkymo zonų paskelbimo Pasvalio rajone. Panevėžio apskrities vyriausiojo policijos komisariato Pasvalio rajono policijos komisariato pareigūnai surengė 37 susitikimus su bendruomenės nariais, jų metu buvo vykdoma prevencinė veikla, susijusi su narkotinių medžiagų vartojimu.

				Prevencijos klausimai buvo aptarti 5-juose mokyklų vadovų pasitarimuose, 3-juose Seniūnų pasitarimuose, apie prevenciją informuojami bendruomenių lyderiai, jaunimo organizacijų nariai. Informacija teikiama mokykloms, seniūnijoms, jaunimo organizacijoms, bendruomenėms svetainėje www.pasvalys.lt
			Tobulinti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų tarnautojų, pareigūnų ir darbuotojų kvalifikaciją narkotikų kontrolės srityje.	Pasvalio rajono savivaldybės švietimo pagalbos tarnybos Suaugusiųjų švietimo skyrius organizavo 2 renginius, dalyvavo 63 dalyviai. Organizuotas seminaras „Kvaidalų (narkotikų ir alkoholio) vartojimo prevencija jaunimo tarpe“ mokytojams, socialiniams pedagogams, visuomenės sveikatos priežiūros specialistams, policijos pareigūnams – 57 dalyviai.
			Vykdyti bendrąją atrankinę ir tikslią prevenciją skatinant savivaldybių institucijų, asociacijų ir bendruomenių iniciatyvas. Ypač daug dėmesio skirti vaikų ir jaunimo asmenybės formavimui, prasmingo gyvenimo sampratos ugdymui, formuojant neigiamą požiūrį į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą atsižvelgiant į tikslinių grupių asmenų amžių, kultūrą, tradicijas, kitus ypatumus.	Įgyvendinant „Pasvalio rajono savivaldybės priklausomybę sukeliančių medžiagų (narkotikų, alkoholio, tabako ir kitų) vartojimo mažinimo ir prevencijos 2011–2013 metų programos“ 2012 m. priemonės surengti 8 renginiai, 1 išvyka, 1 seminaras, 6 akcijos, 1 konferencija. Programoje dalyvavo 1129 dalyviai. Parengti 8 straipsniai bei informaciniai pranešimai, publikuoti internete ir spaudoje 30 kartų. Įgyvendinant Savivaldybės tarybos sprendimą atliktas Nerūkymo zonų ženklavimas (Vytauto Didžiojo a. ir Smegduobių parkas Pasvalio mieste). Iš Visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos lėšų finansuoti 6 projektai. Juose dalyvavo 1846 dalyviai. Visuomenės sveikatos biuro visuomenės sveikatos priežiūros specialistai dirbantys mokyklose, organizavo 43 prevencinius sveikatinimo renginius ir priemones, dalyvavo 1232 dalyviai, iš jų: 1216 mokyklinio amžiaus, 16 pedagogų. Spaudoje

			Igyvendinti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos programas, skirtas mokinių tėvams ar teisėtiems atstovams Skatinti savivaldybių institucijų ir įstaigų, asociacijų, bendruomenių, pilietinės visuomenės ir šeimos iniciatyvas įgyvendinant narkotinių ir psichotropinių medžiagų bei jų pirmtakų (prekursorių) pasiūlos ir paklausos mažinimo priemones	ir internete publikuota 2 straipsniai, parengta 10 standų. Pasvalio rajono savivaldybės švietimo pagalbos tarnybos Pedagoginis psichologinis skyrius organizavo tėvams, auginantiems vaikus nuo 3 iki 12 metų, Pozityvios tėvystės įgūdžių mokymus: „Sėkmingos tėvystės gebėjimų ugdymas“ – 13 užsiėmimų po 1,5-2 val. – dalyvavo 24 tėvai; STEP tėvų grupės – 18 užsiėmimų po 2 val. – dalyvavo 25 tėvai. Įgyvendinant projektą „Kartu su vaiku“, 5 Pasvalio rajono daugiafunkciniuose centruose skaitytos paskaitos tėvams „Ar sunku būti tėvais XXI amžiuje“. Pasvalio Visuomenės sveikatos biuras organizavo 17 prevencinių sveikatinimo renginių ir priemonių, juose dalyvavo 1643 dalyviai, iš jų: 547 – mokyklinio amžiaus, 47 – rizikos grupės asmenys, 300 kaimo gyventojai, 211 pedagogų, 60 socialinių darbuotojų, 443 savivaldybių įstaigų darbuotojai, 35 kitų profesijų atstovai. Spaudoje ir internete publikuota 30 straipsnių bei informacinių pranešimų. Organizuotas rajoninis konkursas 8-ų klasių mokiniams „Laisva klase nuo (be) svaigalų“ – 282 dalyviai. Konkursas „Mes prieš AIDS“ – 149 dalyviai. Paskaitos, seminarai jaunimui – 5, dalyvavo 152 dalyviai.
4.	Vaikų sveikatos stiprinimo 2008–2012 metų programa (Žin., 2008, Nr. 104-3979)	Plėtoti vaikų sveikatos stiprinimą – ugdyti vaikams sveikos gyvensenos įpročius, užtikrinti vaikų sveikatos stiprinimo prieinamumą visoje šalyje, gerinti jo kokybę, tam vienyti valstybės ir savivaldybių institucijų, mokslo ir visuomenės pastangas	2.1. Organizuoti savivaldybių administracijų darbuotojams, mokytojams ir kitiems su vaikais ir mokiniais dirbantiems specialistams kvalifikacijos tobulinimo seminarus vaikų sveikatos stiprinimo klausimais	Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras organizavo seminarus: „Elektroninių patyčių prevencija“, „Maitinimo organizavimo pasikeitimai ikimokyklinio ugdymo, bendrojo lavinimo mokyklose ir vaikų socialinės globos įstaigose“, „Sveikatą stiprinančių mokyklų veiklos planavimas ir vertinimas ugdymo įstaigose“, dalyvavo 80 dalyvių; organizavo konferenciją „Priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo prevencija

				Pasvalio rajono savivaldybėje. Gerosios patirties sklaida“ – 102 dalyviai. Pasvalio r. savivaldybės švietimo pagalbos tarnyba organizavo seminarą „Psichotropinių medžiagų vartojimo prevencija“, konferencija. „Gyvybės vertė jaunimo akimis“, Edukacinį renginį. „Protinės ir emocinės sveikatos stiprinimo programa vaikų globos namų, dienos centrų auklėtiniais, mokyklų mokiniams“, Paskaitas „Greitumo ugdymas“ ir „Emocinės raidos įtaka vaiko asmenybės vystimuisi“. Iš viso dalyvavo 100 dalyvių: pedagogai, psichologai, socialiniai darbuotojai, savivaldybės darbuotojai.
5.	Vaisių vartojimo skatinimo mokyklose programos 2010–2013 mokslo metų strategija (Žin., 2010 Nr. 19-910)	Strategijos tikslas – įdiegti vaikams supratimą apie vaisių ir daržovių vartojimo teigiamą poveikį sveikatai. Įgyvendinant šį tikslą, keliamas uždavinys – padidinti vaisių ir daržovių dalį vaikų mityboje jų mitybos įpročių formavimosi etape.	Įgyvendinant strategijos tikslus Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose, pageidaujanciose dalyvauti vaisių vartojimo skatinimo mokyklose programoje, pradinių klasių (1–4 klasių) mokiniams nemokamai dalijami vaisiai ir daržovės. Papildomai gali būti taikomos šios lydinčios priemonės: šviečiamųjų viktorinų, piešimo konkursų, sporto varžybų, skatinančių sveiką gyvenimo būdą, organizavimas.	Vaisių vartojimo skatinimo mokyklose programoje dalyvauja 9 Pasvalio rajono ugdymo įstaigos (su skyriais) iš 15 rajono ugdymo įstaigų. Sveikatinimo renginys „Sveikatiada „Vaisių ir daržovių mitingas“. Renginyje dalyvavo trijų mokyklų komandos. Mokiniai atliko įvairias užduotis. Dalyvavo apie 70 mokinių ir 7 pedagogai.
6.	Pieno produktų vartojimo vaikų ir švietimo įstaigose paramos programa „Pienas vaikams“ Paramos už pieną vaikams administravimo taisyklės (Žin., 2011, Nr. 19-925)	Formuoti teisingos ir sveikos vaikų mitybos įpročius.	Programoje gali dalyvauti vaikų ugdymo ir švietimo įstaigos, taip pat pieno tiekėjai, gamintojai, kurie tiekia remiamus pieno produktus vaikų ugdymo ir švietimo įstaigoms.	Programoje „Pienas vaikams“ dalyvauja 11 Pasvalio rajono ugdymo įstaigų (su skyriais) iš 15 įstaigų.
7.	Nacionalinės	Mažinti sergamumą,	Vykdyti profilaktinį	Pasvalio rajone pravesta būtinoji

	imunoprofilaktikos 2009–2013 metų programa (Žin., 2009, Nr. 40 - 1534)	protrūkių tikimybę, valdyti, pašalinti ir išnaikinti vakcinomis valdomas užkrečiamąsias ligas; Užtikrinti skiepavimo saugumą, efektyvumą ir padidinti prieinamumą.	skiepimą pagal Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių; asmenis, nukentėjusius nuo pasiutusių bei įtariamai pasiutusių gyvūnų, skiepyti nuo pasiutligės; traumas patyrusius asmenis skiepyti stabligės vakcina; valstybės lėšomis skiepyti suaugusius asmenis nuo difterijos ir stabligės	imunizacija (vaikų profilaktinių skiepų kalendorius): hepatito B vakcina – 462, kokliušo, difterijos, stabligės, poliomielito, haemophilus influenzae vakcina – 859, difterijos stabligės vakcina (vaikų) – 536, suaugusieji – 175; tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina – 424. Neprivaloma imunizacija (išplėstinis profilaktinių skiepų kalendorius): pneumokokinė vakcina – 17, hepatito A vakcina – 7, hepatito B (suaugusieji) – 8, vėjaraupių vakcina – 6, gripo vakcina (vaikai nuo 0 iki 17 metų) – 76, suaugusieji – 1124, erkinio encefalito vakcina – 224, meningokokinė vakcina – 0, Rotoviruso vakcina (naujagimiai) – 5, žmogaus papilomos viruso vakcina (ŽPV) – 1, mantu reakcija – 302, geltonojo drugio vakcina – 0.
8.	Valstybinė ŽIV/AIDS ir lytiškai plintančių infekcijų profilaktikos ir kontrolės 2010–2012 metų programa (Programos įgyvendinimo 2011–2012 metų priemonių planas) (Žin. 2010, Nr. 85-4464; 2011, Nr. 60-2857)	Mažinti ŽIV ir LPI plitimą Lietuvoje.	Geriau informuoti visuomenę, ypač jaunimą, ir didelės rizikos užsikrėsti ŽIV ir LPI grupes apie ŽIV/AIDS ir LPI profilaktiką, ugdyti socialinę toleranciją asmenims, gyvenantiems su ŽIV.	Visuomenės sveikatos biuras organizavo 24 sveikatinimo priemones, dalyvių skaičius – 787. Parengti 2 standai, parengtas informacinis pranešimas visuomenei. Išdalinta 60 vnt. švietėjiškos medžiagos.
9.	Nacionalinė 2012-ųjų Europos vyresnio amžiaus žmonių aktyvumo ir kartų solidarumo metų programa (Žin. 2012, Nr. 34-1678)	Atkreipti visuomenės dėmesį į gyventojų senėjimo ir kartų solidarumo problematiką, padidinti šioje srityje vykdomos veiklos žinomumą, suteikti naujų veiklos efektyvumo ir bendradarbiavimo galimybių.	Organizuoti renginius, skatinančius vyresnio amžiaus žmonių aktyvumą, kartų solidarumą, vyresnio amžiaus žmonių dalyvavimą.	Visuomenės sveikatos biuras įgyvendino projektą „Sveikos gyvensenos mokymai Pasvalio rajono gyventojams“. Jo metu organizavo: sveikos mitybos paskaitų (12), mankštų (12), šiaurietiško ėjimo (12), meno terapijos ir emocinės sveikatos (12) mokymai, susitikimai su vaistininku (12), diskusijos apie sveiką gyvenseną kasdieniniame mūsų gyvenime (12). Organizuoti 4 pokalbiai apie sveiką gyvenseną ir sveikatą stiprinantį fizinį aktyvumą, 1 sveikatos akcija, 1 popietė skirta pagyvenusiems žmonėms, 57 praktiniai mankštos

				užsiėmimai, 55 Šiaurietiško ėjimo užsiėmimai.
10.	Lietuvos gyventojų 2011–2012 metų fizinio aktyvumo skatinimo programą (Žin. 2011, Nr. 31-1476)	Ugdyti fiziškai aktyvią ir sveiką visuomenę, sąmoningai suvokiančią sveikos gyvensenos svarbą, ir sukurti produktyvią fizinio ugdymo aplinką.	Remti vaikų ir jaunimo fizinį aktyvumą ir sveiką gyvenseną skatinančius projektus ir programas	Paremti ir įgyvendinti 2 projektai: „Asterikso ir Obelikso olimpinės žaidynės – Judėk ir būsi sveikas“ Pasvalio mieste ir Joniškėlio I. Karpio žemės ūkio ir paslaugų mokykloje bei „Asterikso ir Obelikso sveikatiada“, kurioje dalyvavo Vaiko dienos centrų lankytojai. Organizuotas sveikatinimo renginys „Mankštinamės kartu su Šauliuku“.

VYKDYTOS PREVENCINĖS PROGRAMOS, FINANSUOJAMOS IŠ PRIVALOMOJO SVEIKATOS DRAUDIMO FONDO

Eil. Nr.	Programos pavadinimas	Priemonės (paslaugos) pavadinimas	Suteiktų paslaugų skaičius	
			2011 m.	2012 m.
1.	Vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programa	Vaikų krūminių dantų dengimas silantinėmis medžiagomis	227	289
2.	Gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių finansavimo programa	Informavimas dėl gimdos kaklelio piktybinių navikų profilaktikos	757	2 537
		Gimdos kaklelio citologinio tepinėlio paėmimas ir rezultatų įvertinimas	528	888
3.	Atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programa	Informavimas dėl krūties piktybinių navikų profilaktikos ir siuntimas	432	566
4.	Asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programa	Informavimas apie didelę širdies ir kraujagyslių ligų tikimybę, šios tikimybės įvertinimas, pirminės prevencijos plano sudarymas ar siuntimas išsamiai įvertinti širdies ir kraujagyslių ligų tikimybę	1425	1 816
5.	Priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programa	Informavimas apie ankstyvąją priešinės liaukos vėžio diagnostiką ir prostatos specifinio antigeno nustatymas	857	1 181

Duomenų šaltinis: Panevėžio teritorinė ligonių kasa

VI. SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS PROGRAMŲ IR STRATEGIJŲ, VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMAS

Eil. Nr.	Visuomenės sveikatos programos, strategijos, projekto pavadinimas	Visuomenės sveikatos programos, strategijos, projekto tikslas	Savivaldybės patvirtinti asignavimai	Panaudoti asignavimai	Pasiekti rezultatai
1.	Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos	Tęsti Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės	3 000 Lt	3 000 Lt	Įgyvendinant programą surinkti ir aprašyti 126 duomenys: demografinė būklė (gyventojai, gimstamumas, mirtingumas),

	stebėsenos 2012–2014 m. programa.	sveikatos stebėsenos sistemos veiklą, siekiant gauti išsamią informaciją apie Savivaldybės gyventojų sveikatos būklę, ją veikiančius veiksnius ir jų kitimo tendencijas.			socialinė ekonominė būklė (namų ūkių būklė), sveikatos būklė (mirtingumas, sergamumas, bendras sergamumas), vaikų profilaktinės sveikatos priežiūra (profilaktiškai patikrintų mokinių dalis), fizinė aplinka (vandens kokybė), sveikatos priežiūros sistemos raida rajone (rajono sveikatos priežiūros ištekliai). Suplanuotas duomenų surinkimas viršytas 17 proc. (žr. IV. Bendruomenės sveikatos būklės analizė). Ataskaita „Pasvalio rajono savivaldybės gyventojų sveikata 2011 m.“ pristatyta 2012 m. lapkričio 28 d. Pasvalio rajono savivaldybės tarybos posėdyje.
2.	Pasvalio rajono savivaldybės priklausomybę sukeliančių medžiagų (narkotikų, alkoholio, tabako ir kitų) vartojimo mažinimo ir prevencijos 2011–2013 metų programa	Mažinti priklausomybę sukeliančių medžiagų pasiūlą ir vartojimą, jų daromą žalą žmonių sveikatai.	4 700 Lt	4 700 Lt	Surengtos akcijos „Laikykime gėlę vietoj cigaretės“ – 440 dal., „Gimiau nerūkantis/-i“ – 9 dal., „Diena be automobilio“ – 185 dal., organizuotos krepšinio varžybos 3x3 – 50 dal., rajoninis konkursas „Laisva klasė nuo (be) svaigalų“ – 132 dal., seminaras „Kvaišalų (narkotikų ir alkoholio) vartojimo prevencija jaunimo tarpe“, 57 dal. bei konferencija „Priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo prevencija Pasvalio rajono savivaldybėje. Gerosios patirties sklaida“, 102 dal. Parengti 8 straipsniai bei informaciniai pranešimai, publikuoti internete ir spaudoje 30 kartų. Nerūkymo zonų ženklavimas (36 vnt.- Vytauto Didžiojo a., Smegduobių parkas, Vilniaus g., P. Avižonio g., Biržų g.)
3.	Pasvalio rajono mokinių pradinio klasių ir Pasvalio specialiosios mokyklos mokinių asmens higienos įgūdžių ugdymo ir įtvirtinimo 2012–2016 metų programa	Išmokyti vaikus higienos įgūdžių, siekti, kad jie taptų kasdieniniu įpročiu, suteikti reikiamų žinių, kad jie būtų motyvuoti rūpintis savo asmens higiena. Tuo pačiu mažinti su netinkama asmens higiena susijusių ligų atsiradimą ir plitimą.	4000 Lt	4000 Lt	Konkursas „Graži mano šypsienėlė“ (dalyvavo 13 rajono mokyklų atstovai). Apie konkursą publikuoti straipsniai „Rajono antrojų šypsienėlės bus gražios ir plačios!“ laikraštyje „Darbas“ internetiniuose tinklalapiuose: www.pasvalys.lt, www.sam.lt. 18 socialinės rizikos šeimų aprūpinta priemonėmis nuo pedikuliozės; Įvyko 9-ios viktorinos, kuriose dalyvavo 249 mokiniai. Publikuotas straipsnis „Pasvalio specialiojoje mokykloje vyko viktorina „Esu švarus ir sveikas“ laikraštyje „Darbas“.

					Organizuoti 87 įvairūs higienos įgūdžius formuojantys užsiėmimai, kuriuose dalyvavo 1 294 dalyviai.
4.	Tyrimas „2–8 klasių moksleivių nešiojamų mokyklinių kuprinių svorio įvertinimas Bendrojo lavinimo mokyklose“.	Įvertinti Pasvalio miesto ir rajono bendrojo lavinimo mokyklų 2–8 klasių moksleivių nešiojamų kuprinių svorį, siekiant išvengti vaikų laikysenos sutrikimų, informuojant tėvus ir pedagogus apie per daug sveriančių kuprinių įtaką kaklo, pečių, nugaros skausmų, apsunkėjusio kvėpavimo bei netaisyklingos laikysenos vystymuisi.	-	-	Tyrimas vyko beveik visose Pasvalio rajono bendrojo lavinimo mokyklose. Tyrime dalyvavo 684 Pasvalio rajono bendrojo lavinimo 2–9 klasių mokiniai. Moksleiviai gavo atmintinę „Aš ir mano kuprinė“, kurioje buvo pateikiama informacija apie vaiko svorį, kuprinės masę, ar ji neviršija 10–15 proc. respondento svorio. Tokiu būdu apie tyrimo rezultatus buvo informuojami tėvai. Tyrimo išvados: 1. Didžiosios dalies mokinių (81 proc.) kuprinės svėrė iki 10 proc. mokinių svorio. 17 proc. mokinių kuprinės svoris sudarė nuo 10 iki 15 proc. pačių mokinių svorio. Šiai daliai tiriamųjų persunki kuprinė gali įtakoti skeleto-raumenų sistemos sutrikimų vystymąsi. 2–5 klasių mokiniai dažniau nešioja kuprines, sveriančias daugiau kaip 10 proc. jų pačių svorio nei vyresniųjų klasių mokiniai. 2. 98,2 proc. mokinių nešioja kuprines su dviem diržais, 96,8 proc. jų dedasi teisingai – ant abiejų pečių. 3. 7 proc. tiriamųjų nurodė, kad kuprinės jiems per sunkios. Tyrimo ataskaita publikuota internetiniame puslapyje – http://www.pasvalys.lt

Visuomenės sveikatos biuro specialistai parengė, pateikė Pasvalio rajono savivaldybei ir įgyvendino šias tikslinės sveikatos stiprinimo ir profilaktikos programas: Pasvalio rajono gyventojų sveikos gyvensenos ir fizinio aktyvumo skatinimo 2009–2013 metų programa. Projektą „Asterikso ir Obelikso Olimpinių žaidynės Judėk ir būsi sveikas“; projektą „Asterikso ir Obelikso sveikatiada 2012“; „Pasvalio rajono mokyklų pradinė klasių ir Pasvalio specialiosios mokyklos mokinių asmens higienos įgūdžių ugdymo ir įtvirtinimo 2012 m. programa“.

Lapkričio mėn. Savivaldybės tarybai pateikta Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2011 metų ataskaita „Pasvalio rajono savivaldybės gyventojų sveikata 2011 m.“.

Baigtas įgyvendinti projektas „Visuomenės sveikatos priežiūros stiprinimas modernizuojant Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biurą“ pagal 2007–2013 metų Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 2 prioriteto „Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: sveikatos, švietimo ir socialinė infrastruktūra“ įgyvendinimo priemonę VP3-2.1-SAM-11-R „Visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų infrastruktūros savivaldybėse plėtra“. Rekonstruotos patalpos, įsigyta baldų, kompiuterinės įrangos, automobilis mokymo priemonės ir kt.

Įgyvendinamas projektas „Sveikos gyvensenos mokymai Pasvalio rajono kaimo gyventojams“ pagal vietos plėtros strategiją „Pasvalio rajono integruota 2007–2013 m. vietos

plėtos strategija gyvenimo kokybei kaime gerinti“ 2 prioriteto „Etnokultūrinio tapatumo puoselėjimas, kultūringos ir sveikos gyvensenos ugdymas bei gerosios patirties sklaida“.

Visuomenės sveikatos biuras dalyvavo atliekant apklausą „Gyventojų sveikatos raštingumas“. Gyventojai pildė anketas, kurias parengė Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras. Anketavimu buvo siekiama įvertinti įvairaus amžiaus žmonių sveikatos raštingumas (gebėjimus ieškoti ir suprasti įvairiais informacijos kanalais perduodamą informaciją apie sveikatą). Apklausta 418 respondentų suaugusių rajono gyventojų. Anketos pristatytos Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centrui.

Vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą Pasvalio rajono savivaldybės bendruomenėje, organizuojant ir vykdamas visuomenės sveikatos mokymą, propaguojant visuomenės sveikatą užkrečiamųjų ligų profilaktikos, neinfekcinių ligų ir traumų profilaktikos ir kontrolės, vaikų ir jaunimo sveikatos stiprinimo temomis Visuomenės sveikatos biuras 2012 metais organizavo 1 449 sveikatinimo renginius ir priemones, juose dalyvavo 30 434 dalyvių, parengė 252 straipsnius ir pranešimus spaudoje, interneto publikacijas, 214 standų, atliko 3 tyrimus, parengė 3 sveikatos ugdymo programas ir dalyvavo 8-ių programų įgyvendinime.

VII. BENDRUOMENĖS, NEVALSTYBINIŲ ORGANIZACIJŲ, ŪKIO SUBJEKTŲ, SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS STRUKTŪRINIŲ PADALINIŲ DALYVAVIMAS VYKDANT VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS VEIKLĄ

Priimant su visuomenės sveikata susijusius sprendimus, nevalstybinės organizacijos dalyvauja veikdamos Pasvalio rajono savivaldybės Bendruomenės sveikatos taryboje, kuria sudaro 12 narių. Bendruomenės sveikatos taryboje buvo aptariama Visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos 2011 metų projektų finansinė ataskaita, svarstoma 2012 metų programos sąmata. Specialiosios programos sveikatos projektų ir ataskaitų vertinimo komisija, į kurios sudėtį įeina 3 Bendruomenės sveikatos tarybos nariai, įvertino 55 pateiktas 2011 metų projektų įgyvendinimo ataskaitas, 50 pateiktų 2012 metų projektų. Atliktas 2012 metams pateiktų projektų svarstymas ir lėšų paskirstymas, pritarta dėl lėšų skyrimo Priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo mažinimo ir prevencijos 2011–2013 metų programos 2012 metų priemonėms. Atsižvelgiant į Pasvalio rajono sergančiųjų cukriniu diabetu draugijos „Sveikata“ kreipimąsi dėl pagalbos įsteigiant rajone diabetinės pėdos kabinetą, buvo kreiptasi į VšĮ Pasvalio ligoninės vyr. gydytoją, dėl profilaktinio diabetinės pėdos kabineto įsteigimo galimybių. Su Visuomenės sveikatos biuro specialistais aptarta sergamumo tuberkulioze rajone problema, rekomenduota Biurui daugiau dėmesio skirti šiai problemai, organizuoti seminarą, paskaitas. Tuberkuliozės ir kitų užkrečiamųjų ligų prevencija numatyta pirma prioritetine kryptimi Visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos projektams 2013 metams, paskelbtas projektų konkursas.

Iš Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos buvo finansuoti 49 projektai. Projektų vykdymui skirta 106 400 Lt. Iš jų 15 800 Lt skirta 6 nevyriausybinių organizacijų, veikiančių visuomenės sveikatos srityje, sveikatinimo projektų įgyvendinimui: projektui „Aktyvus ir sveikas senėjimas“ LPS „Bočiai“ Pasvalio bendrija; projektui „Neužgesk, viltie, regėti“ Pasvalio rajono glaukoma sergančiųjų „Šviesos“ bendrija; projektui „Pažinkime savo diabetą“ Pasvalio r. sergančiųjų cukriniu diabetu draugija; projektui „Mokykime pažinti ligą“ Pasvalio astmininkų klubas „Teisė kvėpuoti“; projektui „Viltis gyventi“ Pasvalio r. epilepsija sergančiųjų savitarpio pagalbos grupė „Nepraraskime vilties“; projektui „Gyvenkime aktyviai ir sveikai“ Pasvalio rajono neįgaliųjų draugija. 16 000 Lt skirta 11 rajono kaimo bendruomenių sveikatinimo projektų įgyvendinimui.

2012 m. iš Savivaldybės biudžeto lėšų buvo finansuojami nevalstybinių organizacijų socialiniai projektai, kuriais buvo prisidedama prie visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo. Vykdamas neįgaliesiems skirtus projektus, neįgaliesiems asmenims buvo organizuojamos socialinės paslaugos, užimtumo užsiėmimai, jiems teiktos kineziterapijos, masažo paslaugos, psichologinė ir psichoterapinė pagalba, konsultuota sveikatos gerinimo klausimais, ligoniai buvo lankomi namuose ir kt.

Pasvalio rajono savivaldybės Neigiamų socialinių veiksnių prevencijai koordinuoti komisija, sudaryta iš 10 narių, atstovaujančių Savivaldybės administracijai ir įstaigoms, parengė Priklausomybę sukeliančių medžiagų (narkotikų, alkoholio, tabako ir kitų) vartojimo mažinimo ir prevencijos 2011–2013 metų programos įgyvendinimo 2012 metų priemonių planą, kurį Savivaldybės taryba patvirtino 2012 m. gegužės 30 d. sprendimu Nr. T1-140. Aptarti internetiniame tinklalapyje www.pasvalys.lt skelbtos gyventojų apklausos dėl nerūkymo zonų Pasvalio mieste rezultatai. Dauguma apklausoje dalyvavusių gyventojų pasisakė už nerūkymo zonų nustatymą. Savivaldybės taryba 2012 m. gegužės 30 d. sprendimu Nr. T1-142 „Dėl Pasvalio rajono viešųjų vietų paskelbimo nerūkymo zonomis“, nerūkymo zonomis paskelbė šias vietas ir teritorijas: sporto bei kultūros įstaigas ir jų teritorijas, Vytauto Didžiojo aikštę Pasvalio mieste, Smegduobių parką Pasvalio mieste, Autobusų stoties, esančios Pasvalio mieste, teritoriją ir dengtas rajono autobusų stoteles, vaikų žaidimo aikšteles, paplūdimius (sezono metu), esančius Pasvalio miesto ir rajono teritorijoje.

Įgyvendinant projekto „Pasvalio rajono savivaldybės priklausomybę sukeliančių medžiagų (narkotikų, alkoholio, tabako ir kitų) vartojimo mažinimo ir prevencijos 2011–2013 metų programos“ 2012 m. priemones surengti 8 renginiai, 1 išvyka, 1 seminaras, 6 akcijos, 1 konferencija. Programoje dalyvavo 1129 dalyviai. Surengtos akcijos „Laikykite gėlę vietoj cigaretės“ – 440 dal., „Gimiau nerūkantis/-i“ – 9 dal., „Diena be automobilio“ – 185 dal., organizuotos krepšinio varžybos 3x3 – 50 dal., rajoninis konkursas „Laisva klasė nuo (be) svaigalų“ – 132 dal., seminaras „Kvaidalų (narkotikų ir alkoholio) vartojimo prevencija jaunimo tarpe“, 57 dal. bei konferencija „Priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo prevencija Pasvalio rajono savivaldybėje. Gerosios patirties sklaida“, 102 dal. Parengti 8 straipsniai bei informaciniai pranešimai, publikuoti internete ir spaudoje 30 kartų. Įgyvendinant Savivaldybės tarybos sprendimą atliktas Nerūkymo zonų ženklavimas (Vytauto Didžiojo a. ir Smegduobių parkas Pasvalio mieste). Pagrindinis programos įgyvendintojas Visuomenės sveikatos biuras, projekto koordinatore Savivaldybės gydytoja.

Programos įgyvendinimo partneriai Panevėžio apskrities vyriausiojo policijos komisariato Pasvalio rajono Policijos komisariato pareigūnai per 2012 m. Pasvalio rajone surengė 33 renginius bendrojo lavinimosi ir ugdymo įstaigose, 37 susitikimus su bendruomenės nariais, jų metu, buvo vykdoma prevencinė veikla, susijusi su narkotinių medžiagų vartojimu. Stengiantis užkardyti nepilnamečių asmenų svaiginimąsi alkoholiu ir kitais kvaidalais surengti 27 reidai. 2012 metais komisariate pradėti 6 ikiteisminiai tyrimai susiję su narkotinių ir psichotropinių medžiagų disponavimu, surašyti 22 administraciniai teisės pažeidimų protokolai dėl narkotinių medžiagų vartojimo. Kontroliuojant procesą, kaip laikomasi Savivaldybės tarybos sprendimu patvirtintų reikalavimų, dėl nerūkymo zonų, per 2012 metus surašyti 4 protokolai..

VšĮ Pasvalio PASPC įgyvendino 3 testines programas, finansuojamas iš Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos: Lėtinių ligų – širdies ir kraujagyslių, onkologinių, chirurginių ir kitų ligų profilaktikos, paslaugų prieinamumo gerinimo ir Pasvalio rajono gyventojų sveikatos skirtumų mažinimo bei sveikos gyvensenos ugdymo programą; Socialinio užimtumo grupių organizavimo pacientams, turintiems psichinę negalią programą; Traumų prevencijos Pasvalio rajone programą.

2012 m. Pasvalio rajono savivaldybėje ūkio subjektai vykdė profilaktines medicinines apžiūras, profesinę darbų saugą. Švietimo srityje veikiantys ūkio subjektai – Pasvalio rajono bendrojo lavinimo mokyklos – padėjo įgyvendinti pirminę visuomenės sveikatos priežiūros funkciją bendrojo lavinimo mokyklose, aktyviai įsitraukė į sveikatinimo veiklą. Mokyklos skatinamos teikti paraiškas Bendruomenės sveikatos tarybai, kad galėtų gauti lėšų iš Visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos alkoholio, tabako, narkotinių ir kitų psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijai vykdyti. Bendruomenės sveikatos tarybai buvo pateikti 5 projektai ir jiems finansuoti skirta 11 800 Lt. Mokyklos dalyvauja sveikatinimo projektuose, teikiama pagalba mokiniams ugdant sveikos gyvensenos ir asmens higienos įgūdžius, organizuojamas prevencinis darbas, sprendžiamos mokinių psichologinės, adaptacijos ir socialinės problemos. Mokyklų vadovai skiria

reikiamą dėmesį mokinių maitinimo organizavimui, vadovaujasi Mokinių maitinimo organizavimo bendrojo lavinimo mokyklose tvarkos aprašu.

Pasvalio rajono savivaldybės švietimo pagalbos tarnybos Pedagoginis psichologinis skyrius pagal poreikį teikia psichologinę, pedagoginę pagalbą vaikams ir jų šeimoms. Daugeliu atvejų buvo teikiama kompleksinė pagalba, taip pat psichologo konsultacijos, mokyklos socialinio pedagogo pagalba, vykdomas socialinis darbas su šeima. Teikta metodinė parama ugdymo įstaigų darbuotojams, konsultuoti tėvai, mokytojai. Skyrius organizavo tėvams, auginantiems vaikus nuo 3 iki 12 metų, Pozityvios tėvystės įgūdžių mokymus. Įgyvendinant projektą „Kartu su vaiku“, 5 Pasvalio rajono daugiafunkciniuose centruose skaitytos paskaitos tėvams „Ar sunku būti tėvais XXI amžiuje“.

Pasvalio rajono savivaldybės administracijos Švietimo ir sporto skyrius, Pasvalio sporto mokykla per 2012 m. rajone organizavo ar padėjo organizuoti nemažai sporto ir sveikatinimo renginių.

Pasvalio rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos ir sveikatos skyrius įgyvendina Savivaldybėje valstybės sveikatos politiką, numato ir organizuoja pirminę asmens ir visuomenės sveikatos priežiūrą. Kiti Savivaldybės administracijos struktūriniai padaliniai pagal savo kompetenciją įgyvendina savivaldybei priskirtas visuomenės sveikatos priežiūros funkcijas.

VIII. VAIKŲ IR JAUNIMO SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ĮGYVENDINIMAS

INFORMACIJA APIE MOKYKLAS IR MOKINIŲ SKAIČIŲ

Savivaldybės sprendimas dėl etatų įvedimo		Už sveikatos priežiūros mokyklose paslaugų teikimą atsakinga (-os) institucija (-os) ar įstaiga (-os)	Mokyklų skaičius		Mokinių skaičius	
Data, Nr.	Skirta etatų		steigėja – Savivaldybė	kitų steigėjų	steigėja – Savivaldybė	kitų steigėjų
2004 m. gruodžio 22 d. Nr. T1-406	5	Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras	15 (mokyklos su skyriais)	1	3 950	384 (iš jų 210 kurių amžius iki 18 m.)
2010 m. rugsėjo 29 d. Nr. T1-197	2					

SVEIKATOS PRIEŽIŪRĄ MOKYKLOSE VYKDANTYS SPECIALISTAI

Specialistų etatų skaičius	Specialistų skaičius	Specialistų pasiskirstymas pagal užimamą etatą				Specialistų išsilavinimas (specialybė)		
		1 ir daugiau	0,5–1	iki 0,5	pagal priedą	visuomenės sveikatos	slaugytojos	kita
1* ¹	2*	3*	4*	5*	6*	7	8	9
6** ²	7**	5**	2**	-	-	4	2	1

¹ *Nurodyti atskirai gyvenamosiose vietovėse, turinčiose 3 000 ir daugiau gyventojų, ir gyvenamosiose vietovėse, turinčiose mažiau kaip 3 000 gyventojų.

² **Pastaba. Visi Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biure dirbantys Visuomenės sveikatos priežiūros specialistai aptarnauja ir miesto ir kaimo vaikus pagal proporcija 1:2.

SVEIKATOS PRIEŽIŪROS MOKYKLOSE FINANSAVIMAS

Skirta lėšų (litas)		Savivaldybės įsipareigojama skirti lėšų (litas)	Panaudota lėšų (litas)		Panaudotų lėšų paskirstymas (litas)			
Privalomojo sveikatos draudimo fondas	Savivaldybės biudžetas		Privalomojo sveikatos draudimo fondas	savivaldybės biudžetas	darbo užmokesčiui	mokesčiams	medikamentams (tvarsliavai)	kitai veiklai
126 600	13 410	59 400	126 600	13 410	101 486	31 351	673	6 500

SVEIKATOS PRIEŽIŪROS MOKYKLOSE VEIKLOS RODIKLIAI

Užregistruota mokinių apsilankymų pas sveikatos priežiūros specialistą mokykloje	Apsilankymų pasiskirstymas pagal priežastį			Sveikatinimo veikla		
	pirmoji pagalba	konsultacijos	kita	vykdyta programų	organizuota renginių	renginiuose dalyvavusių mokinių
9 345	696	2 318	6 331	49	676	16 005

Mokinių sveikatos priežiūra mokyklose vykdoma vadovaujantis Sveikatos priežiūros Pasvalio rajono savivaldybės mokyklose tvarkos aprašu, patvirtintu Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2009 m. rugpjūčio 26 d. sprendimu T1-180. Sveikatos priežiūrą mokyklose visuomenės sveikatos priežiūros specialistai vykdo pagal specialisto parengtą individualų darbo planą, suderintą su mokyklos vadovu ir patvirtintą Biuro direktorius.

Visuomenės sveikatos specialistai, dirbantys Pasvalio rajono bendrojo lavinimo mokyklose papildomai pravedė 467 paskaitas, pamokas ir pranešimus, surengė 121 diskusiją, paruošė 154 standus mokyklose, publikavo 252 straipsnius ir internetines publikacijas, suteikė 2318 konsultacijas, dalyvavo rengiant 8 sveikatinimo programas, įgyvendinat 25 programas, suteikė pirmąją medicinos pagalbą 696 kartus, dėl pedikuliozės patikrino 6 331 vaikus.

Visuomenės sveikatos biuras ugdymo įstaigose organizavo prevencinius renginius, konkursus, akcijas. Organizavo diskusijas, paskaitas, pamokas, kt. užsiėmimus, parengė ir paskelbė 252 straipsnius, informacinių pranešimus. Organizavo ir įgyvendino 2–8 kl. mokyklinių kuprinių svorio įvertinimą Pasvalio rajono mokyklose. Dalyvavo atliekant tyrimą „Mokinių naudojimosi mobiliaisiais telefonais paplitimas ir ypatumai“. Apklausta 40 respondentų: 4 kl. – 17 mokinių, 8 kl. – 17 mokinių, 11 kl. – 18 mokinių ir 12 klasės auklėtojų. Apklausa buvo siekiama plačiau sužinoti tikrąjį mobiliųjų telefonų naudojimo mastą mokyklose, tarp mokinių išsiaiškinti, ar telefonais naudojamas tiksliai, ar ugdytiniai laikosi rekomenduojamų saugumo instrukcijų. Atlikus tyrimą visoje Lietuvoje gauti rezultatai bus panaudoti tobulinant rekomendacijas dėl mobiliųjų telefonų naudojimo mokyklose. Anketos išsiųstos Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centrui.

Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos lėšomis buvo finansuota 19 sveikatingumo projektų, kuriuos pateikė ugdymo įstaigos, joms skirta 33 500 litų.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigose 2012 m. vaikų sveikatos priežiūrą vykdė 4 sveikatos priežiūros specialistai, kurių etatai įsteigti ikimokyklinėse ugdymo įstaigose. Rajone yra 4 ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigos su skyriais.

Lopšelyje-darželyje „Eglutė“ vaikų sveikata yra prioritetinė veiklos sritis. Įstaiga pasirinkusi sveikos gyvensenos kryptį, puoselėja sveikos gyvensenos idėjas, dirba pagal individualią „Saugios ir sveikos gyvensenos įgūdžių integravimas į ugdymą“ programą. yra respublikinės darbuotojų asociacijos „Sveikatos želmenėliai“ narė.

Suburta kūrybinė darbo grupė parengė sveikatos stiprinimo programos strategiją „Aukime sveiki kartu“ 2013–2017 m. Įstaiga siekia būti pripažinta sveikatą stiprinančia mokykla ir įsijungti į respublikinį projektą „Sveika mokykla“. Stiprinant vaikų sveikatą, daug dėmesio skirta saugios ir sveikos aplinkos kūrimui ir geram psichologiniam mikroklimatui. Įstaiga turi vidaus braidimo

baseiną, atskirą sporto salę. Kūno kultūros pedagogė veda kūno kultūros užsiėmimus, veiklą vaikams baseine ir sausumoje. Plokščiapėdystės problemų turi 31 ugdytinis, todėl 2012 m. buvo tęsiamas ilgalaikis projektas „Į sveikų pėdučių šalį“ plokščiapėdystės profilaktikai ir korekcijai.

Įstaigoje organizuojama daug turiningų ir originalių sporto švenčių, sveikatinimo renginių, konkursų, išvykų, estafėčių. Aktyviai dalyvaujama rajoniniuose ir respublikiniuose renginiuose, rengiami projektai, atliekama tiriamoji veikla vaikų sveikatos ugdymo srityje. Kasmet vertinama vaikų fizinių rodiklių dinamika, atliekama sergamumo analizė.

Darželio-mokyklos „Liepaitė“ sveikatos stiprinimo programoje suplanuotos priemonės ir veikla užtikrina laiku atliktą vaikų sveikatos patikrinimą, higieninių normų, įgūdžių formavimą. Organizuotos paskaitos „Žmogaus parazitai“, „Vasaros pavojai“, sveikatos valandėlės „Tuberkuliozės diena“, „Rankų higiena“, „Kūno pojūčiai“. Psichologinė pagalba teikiama vaikams prevencinėje Paramos vaikams centro „Antras žingsnis“ programoje, Viešosios įstaigos „Vaiko labui“ vykdomame tarptautiniame projekte „Žipio draugai“. Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo vaikai vykdo projektą „Būkime saugūs“.

Narteikių darželyje-mokykloje „Linelis“ vyko kasmetinė sporto šventė „Drąsūs, stiprūs, vikrūs“. Minėdami judėjimo sveikatos labui dieną mokiniai dalyvavo Pasvalio Visuomenės sveikatos biuro organizuotoje spartakiadoje. Visuomenės sveikatos priežiūros specialistė mokiniams vedė praktinius užsiėmimus „Švarios rankos – sveikas aš“, „Kad sveiki dantukai būtų“, „Asmens higiena“.

Lopšelis-darželis „Žilvitis“ – vienintelė rajone įstaiga, ugdanti didelių specialiųjų poreikių turinčius vaikus. Logopedinėse grupėse ugdomi vaikai, turintys kalbos ir kalbėjimo sutrikimų, specialiosiose grupėse ugdomi sutrikusio intelekto ir kompleksinių negalių turintys vaikai. Kaimo vietovėse gyvenantys vaikai ugdomi ir lavinami savaitinėse grupėse, vežiojami įstaigos transportu. Suburta kompetentinga specialiųjų pedagogų komanda, teikianti įvairiapusę korekcinę pagalbą specialiųjų poreikių vaikams, konsultuojanti jų tėvus bei kitus rajono gyventojus, auginančius neįgalius ikimokyklinio amžiaus vaikus namuose. Įstaiga dalyvauja programose „Pienas vaikams“ ir „Vaisiai vaikams“.

Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuro specialistai ir mokytojai organizuoja paskaitas, pašnekesius, įvairius renginius. Biuro specialistės Pasvalio miesto ir Joniškėlio ikimokyklinėse įstaigose 2012 metais organizavo 2 užsiėmimus pagal šias sveikatinimo veiklas: burnos ligų profilaktika: 1 užsiėmimas „Kad dantukai būtų sveiki“; aplinkos sveikata: praktinis užsiėmimas „Žinau – tvarkau“.

Kita vykdyta vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros veikla.

Visuomenės sveikatos biuras ugdymo įstaigose organizavo 18 sveikatinimo renginių (1090 dal.), 5 akcijas (1175 dal.), organizavo 3-ų dienų mokymus „Laisvės kodas“, juose dalyvavo 34 mokiniai, 1 seminarą lytiškumo tema (30 dal.), įvairiomis sveikatos išsaugojimo temomis pravedė 29 diskusijas-praktinius užsiėmimus (867 dal.), 3 paskaitas (88 dal.), 12 pamokų apie asmens higieną (192 dal.). Organizavo ir įgyvendino 2–8 kl. mokyklinių kuprinių svorio įvertinimą Pasvalio rajono mokyklose. Bendradarbiaudamas su Pasvalio rajono savivaldybės Švietimo ir sporto skyriumi įgyvendino projektą „Graži mano šypsenėlė“. Atliko mobiliųjų telefonų naudojimosi ir ypatumų anketinę apklausą (64 vnt. anketų).

Biuras kreipėsi į Savivaldybės gydytoją dėl bendradarbiavimo sprendžiant mokinių pedikuliozės plitimo problemą. Pedikuliozės problema mokyklose buvo aptarta su Švietimo skyriaus vedėju, ugdymo įstaigų vadovais, Panevėžio visuomenės sveikatos centro Pasvalio skyriaus vedėja, visuomenės sveikatos priežiūros specialistais.

Pasirašyta bendradarbiavimo sutartis su Pasvalio Svalios ir Pasvalio Lėvens pagrindinėmis mokyklomis dėl sveikos gyvensenos įgūdžių formavimo renginių ciklo pravedimo specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams.

IX. SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS VEIKLOS FINANSAVIMAS

Institucijos pavadinimas	Išskirti asignavimai	Asignavimų panaudojimas visuomenės sveikatos priežiūros veiklai
Pasvalio rajono savivaldybės taryba:	129 500 Lt	Visuomenės sveikatos priežiūros funkcijoms ir sveikatos priežiūrai mokyklose vykdyti, 119 102 Lt
	85 609,44 Lt	Visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos finansavimui, 85 609,44 Lt
LR valstybės biudžetas	39 000 Lt	Visuomenės sveikatos priežiūros funkcijoms vykdyti, 39 000 Lt
Privalomojo sveikatos draudimo fondas:	126 600 Lt	Sveikatos priežiūrai mokyklose finansuoti, 126 600 Lt
	18 736 Lt	Visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos finansavimui, 18 736 Lt
Kitos lėšos (Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos)	43 619 Lt	Visuomenės sveikatos biuro įgyvendinamo projekto „Sveikos gyvensenos mokymai Pasvalio rajono kaimo gyventojams“ pagal vietos plėtros strategijos „Pasvalio rajono integruota 2007–2013 m. vietos plėtros strategija gyvenimo kokybei kaime gerinti“ 2 prioriteto „Etnokultūrinio tapatumo puoselėjimas, kultūringos ir sveikos gyvensenos ugdymas bei gerosios patirties sklaida“ finansavimui, 43 619 Lt

X. ARTIMIAUSIO LAIKOTARPIO SAVIVALDYBĖS VYKDOMOS VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS VEIKLOS PRIORITETINĖS KRYPTYS

Įgyvendinamo dokumento pavadinimas	Prioritetinė kryptis 2013 metams
LR Vyriausybės 2012 m. spalio 24 d. nutarimu Nr. 1305 patvirtintas Sveikatingumo metų visuomenės sveikatos stiprinimo priemonių planas	2013 metai paskelbti „Sveikatingumo metais. Sveikatingumo metų visuomenės sveikatos stiprinimo priemonių plane numatytų priemonių, skirtų visuomenės sveikatos mokymui, informacijos apie sveiką gyvenseną sklaidimui, sveikos gyvensenos propagavimui, visuomenės sveikatos rizikos veiksnių mažinimui įgyvendinimas.
LR Vyriausybės 2001 m. liepos 27 d. nutarimu Nr. 941 patvirtinta Lietuvos nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros 2006–2013 metų strategija	Vaikų, jaunimo ir kitų amžiaus grupių požiūrio į kūno kultūrą ir fizinį ugdymą sampratos formavimas. Sveikos gyvensenos ugdymo tyrimų organizavimas. Visų gyventojų socialinių sluoksnių ir amžiaus grupių biologinio judėjimo poreikio patenkinimo užtikrinimas
Vaisių vartojimo skatinimo mokyklose programos 2010–2013 mokslo metų strategija (Žin., 2010 Nr. 19-910)	Įdiegti vaikams supratimą apie vaisių ir daržovių vartojimo teigiamą poveikį sveikatai; vykdyti informavimo ir švietimo priemones, padedančias mokiniams suvokti gerų mitybos įpročių svarbą. Siekti, kad visos rajono mokyklos dalyvautų programos įgyvendinime.
Pasvalio rajono savivaldybės Bendruomenės sveikatos tarybos nustatyti prioritetai 2013 metams Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos rėmimo specialiajai programai	1. Tuberkuliozės ir kitų užkrečiamų ligų prevencija. 2. Vaikų ir jaunimo sveikatos išsaugojimas ir gerinimas. 3. Sveikos gyvensenos ugdymas (sveika mityba, fizinis aktyvumas) ir neigiamo aplinkos poveikio žmogaus sveikatai mažinimas. 4. Psichinės sveikatos išsaugojimas, savižudybių prevencija, alkoholio, tabako, narkotikų ir kitų psichotropinių medžiagų vartojimo prevencija. 5. Traumų prevencija.

XI. SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS RĖMIMO SPECIALIOSIOS PROGRAMOS PRIEMONIŲ VYKDYMAS

1. SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS RĖMIMO SPECIALIOSIOS PROGRAMOS LĖŠOS

Eil. Nr.	Savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos lėšų šaltiniai	Surinkta lėšų, litais
1.	Savivaldybės biudžeto lėšos	54 109,44
2.	Savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo specialiosio programos lėšos	31 500,00
3.	Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšos sveikatos priežiūrai mokyklose finansuoti	126 600,00
4.	Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšos visuomenės sveikatos programoms	18 736,00
Lėšų likutis ataskaitinių biudžetinių metų pradžioje		14 258,98
Iš viso lėšų		245 204,42

2. SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS RĖMIMO SPECIALIOSIOS PROGRAMOS ĮGYVENDINTOS PRIEMONĖS

Eil. Nr.	Savivaldybės visuomenės sveikatos programų sritys	Vykdytų savivaldybės visuomenės sveikatos programų skaičius	Vertinimo kriterijų skaičius		Skirta lėšų, litais	Panaudota lėšų, litais
			planuota	įvykdyta		
1.	2.1. Neinfekcinių ligų ir traumų profilaktika ir kontrolė	8	20	20	28 800,00	28 800,00
2.	2.2. Užkrečiamųjų ligų profilaktika ir kontrolė	2	7	7	8 000,00	8 000,00
3.	2.3. Alkoholio, tabako ir kitų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencija	7	35	35	16 500,00	16 500,00
4.	2.4. Psichikos sveikatos stiprinimo, savižudybių ir smurto prevencija	3	14	14	8 000,00	8 000,00
5.	2.5. Vaikų ir jaunimo sveikatos išsaugojimas ir stiprinimas	16	62	62	25 800,00	25 800,00
6.	2.6. Gyventojų sveikos mitybos ir fizinio aktyvumo skatinimas	3	11	11	8 000,00	8 000,00
7.	2.8. Bendruomenės sveikatos stiprinimo, sveikatos mokymo, sveikatos žinių populiarinimo ir visuomenės sveikatos propagandos	11	42	42	16 000,00	16 000,00
8.	2.13. Sveikatos priežiūra mokyklose	1	3	3	126 600,00	126 600,00
Iš viso lėšų					237 700,00	237 700,00

3. SAVIVALDYBĖS BENDRUOMENĖS SVEIKATOS RĖMIMAS VISUOMENĖS SVEIKATOS RĖMIMO SPECIALIOSIOS PROGRAMOS LĖŠOMIS

Eil. Nr.	Savivaldybės visuomenės sveikatos programų sritys	Savivaldybės bendruomenės tikslinių grupių apibūdinimas	Savivaldybės bendruomenės tikslinių grupių gautos naudos apibūdinimas
1.	2.1. Neinfekcinių ligų ir traumų profilaktika ir kontrolė	Astmininkų klubo „Teisė kvėpuoti“, epilepsija sergančiųjų savitarpio pagalbos grupės „Neprarask vilties“, glaukoma sergančiųjų bendrijos „Šviesa“ ir sergančiųjų cukriniu diabetu draugijos „Sveikata“ nariai ir jų artimieji. Iš viso dalyvavo 406 nevyriausybinių organizacijų nariai ir jų artimieji, 140 miesto gyventojų. Pasvalio rajono gyventojai – 205. Pasvalio rajono gyventojai – 210. Pasvalio rajono moterys – 202. 1–4 klasių mokiniai –145.	Buvo organizuoti 3 seminarai, 12 paskaitų, 2 sveikatinimo renginiai, glaukomos dienos minėjimas, diabeto dienos minėjimas, 2 konferencijos, 86 užimtumo užsiėmimai, 10 teminių mokymų, Šiaurietiško vaikščiavimo mokymai, pirmos pagalbos mokymai, diskusija, 4 išvykos, 3 susitikimai su oftalmologe, mankštos užsiėmimai, dalyvauta 3 sveikatingumo stovyklose prie jūros, suorganizuotos 5 akcijos, 1 išvyka į J. Balvočiūtės ūkį, organizuotas Pasvalio sporto mokyklos baseino lankymas. Klubo „Teisė kvėpuoti“ nariai gavo masažo paslaugas. Įgyvendinant traumų prevencijos programą, suorganizuota 10 sveikatinimo renginių su pirmos pagalbos mokymais ir paskaitomis rajono gyventojams, 2 viktorinos mokyklose, pagaminti ir išplatinti 5 rūšių lankstinukai, renginio dalyviams buvo dalinami atšvaitai, tušinukai su programos logotipu. Įgyvendinant projektą VšĮ Pasvalio PASPC organizavo prevencines–edukacines paskaitas apie širdies, kraujagyslių susirgimus, onkologines ir chirurgines ligas, šių ligų prevenciją. Gydytojų ir bendruomenės slaugytojų komanda vyko į rajono kaimus ir gyvenvietes. Gyventojams buvo matuojamas kraujo spaudimas, atliekami kraujo tyrimai, nustatomas kūno masės indeksas. Iš viso suorganizuota 10 išvykų, sveikatą patikrino ir paskaitas išklaušė 210 rajono gyventojų. Išvykų vietose suorganizuota 4 sveikatos popietės, sveikatinimo renginys, 10 paskaitų, pagaminta ir išplatinta 10 rūšių lankstinukų, parengti 25 stendai. VšĮ „Azzara“ įgyvendino projektą „Nedelsk“ Pasvalio rajone. Rožinio autobusiuko gydytojai-onkologai patikrino 202 rajono moteris, mokė jas savityros būdu atpažinti piktybinius mazgelius, dalino lankstinukus. Projekto „Mokausi būti saugus“ metu 4 rajono mokyklose 1–4 klasių mokiniai buvo

			mokomi saugaus elgesio namuose, kelyje ir mokykloje. Organizuoti 4 etapai mokymų kiekvienoje mokykloje. Pirmiausia moksleiviai išklusė teorinę medžiagą, vėliau buvo organizuotos viktorinos – žinių patikrinimas. Simuliacinių vaidinimų pagalbą vaikai stiprino praktinius saugaus elgesio įgūdžius. Iš viso organizuota 16 užsiėmimų.
2.	2.2. Užkrečiamųjų ligų profilaktika ir kontrolė	Rajono mokyklų mokiniai – 3 950, mokinių tėvai, pedagogai, socialiniai darbuotojai. Socialinės rizikos šeimos – 18, vaikai – 72. Socialinės rizikos šeimos – 25.	Rajono mokyklose, švietimo įstaigose atlikti profilaktiniai tikrinimai dėl sergamumo pedikulioze, patikrinti 6 192 vaikai. Vaikai mokyti higienos įgūdžių: skaitytos paskaitos, vesti pokalbiai, organizuotos sveikatos valandėlės, mokymai. Organizuotos 9 viktorinos “Esu švarus ir sveikas”. Parengta 1 atmintinė, 5 standai. Išgytos specialios priemonės nuo pedikuliozės: elektroninės šukos nuo utėlių „Zap”. Šukos dalintos Pasvalio rajono socialinės rizikos šeimoms, kuriose buvo utėlėtų, mokyklas lankančių vaikų. Bendradarbiaujant su seniūnijų socialiniais darbuotojais išdalinta 18 vienetų elektroninių šukų 18 šeimų, kuriose – 72 vaikai. Rajono problematiškose šeimose organizuotas buitinių kenkėjų: utėlių, blusų, tarakonų naikinimas. UAB „Profilaktinės dezinfekcijos” specialistai 25 šeimų gyvenamosiose patalpose atliko kenkėjų naikinimo darbus. Išleistas ir išdalintas rajono gyventojams informacinis lankstinukas apie buitinius kenkėjus ir jų plitimą (600 vnt.).
3.	2.3. Alkoholio, tabako ir kitų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencija	Mokiniai, jaunimas, jų tėvai, pedagogai, socialiniai darbuotojai, vaikų dienos centro lankytojai, miesto ir rajono gyventojai. Iš viso renginiuose dalyvavo 2 958 dalyviai.	Suteikta žinių apie alkoholio, tabako ir kitų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo žalą. Organizuota rajoninė konferencija „Priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo prevencija Pasvalio rajono savivaldybėje. Gerosios patirties sklaida“, seminaras „Kvaidalų (narkotikų ir alkoholio) vartojimo prevencija jaunimo tarpe“ mokytojams, socialiniams pedagogams, visuomenės sveikatos priežiūros specialistams, policijos pareigūnams. Įgyvendinant Savivaldybės tarybos sprendimą atliktas Nerūkymo zonų ženklavimas (Vytauto Didžiojo a. ir Smegduobių parkas Pasvalio mieste). Mokyklose organizuota: paskaita tėvams „Vaikų ir paauglių agresyvumas“, sveikatiada „Pusryčių fiesta“, krepšinio turnyras 3x3 „Kai širdys plaka išvien“, 3

			„Sniego gniūžtės“ renginiai, 3 prevenciniai renginiai „Naktis mokykloje“, konkursas „Laisva klasė nuo (be) svaigalų“, 2 konkursai, 22 akcijos, renginys „Diena be automobilio“ Pasvalio mieste ir rajono mokyklose, akcija „Mokyklos rūkaliai nyksta“, 4 paskaitos, nerūkymo dienos minėjimas, 12 sveikos gyvensenos mokymų, diskusijos, 3 tyrimai, 4 išvykos, 2 stovyklos, išvykos į Pasvalio sporto mokyklos baseiną, 6 sporto varžybos, sporto šventė, aerobikos šventė, rudeninis krosas, anketinės apklausos. Organizuotas susitikimas su policijos pareigūnais, išleistas 1 leidinys apie projektą, parengta 12 standų, 7 lankstinukai.
4.	2.4. Psichikos sveikatos stiprinimo, savižudybių ir smurto prevencija	Psichikos sveikatos sutrikimų turintys žmonės – 66. Paaugliai ir suaugusieji – 900 Tėvai (globėjai) – 38, vaikai – 86	Psichikos sveikatos sutrikimų turintiems žmonėms organizuotas užimtumas (148 grupiniai, sekcijiniai užsiėmimai), savipagalbos grupės užsiėmimai, darbinių įgūdžių atkūrimas, meno, muzikos terapija. Buvo skatinama dirbti komandinio darbo principu, siekiant tarpusavio bendravimo, suorganizuotos 2 paskaitos, 2 išvykos, šiaurietiško vaikščiavimo mokymai, 2 rankdarbių parodos, parengtas 1 lankstinukas. Petro Vileišio gimnazijos organizuota rajoninė konferencija „Gyvybės vertė jaunimo akimis“ Organizuoti Pasaulinei gyvybės dienai skirti renginiai: fotografijų, karpinių bei esė konkursai, antistresinė savaitė „Nestresuok“, akcija „Slaptas draugas“, išleista gimnazistų kūrybinių darbų knygutė „Gyvybė telpanti delnuose“ ir audioknyga CD diskuose. Projekto veikla pristatyta psichologų konferencijoje Kupiškėje. Pasvalio rajono savivaldybės švietimo pagalbos tarnybos Pedagoginis psichologinis skyrius organizavo tėvams, auginantiems vaikus nuo 3 iki 12 metų, Pozityvios tėvystės įgūdžių mokymus: „Sėkmingos tėvystės gebėjimų ugdymas“ – 13 užsiėmimų po 1,5-2 val. – dalyvavo 24 tėvai; STEP tėvų grupės – 18 užsiėmimų po 2 val. – dalyvavo 25 tėvai. Įgyvendinant projektą „Kartu su vaiku“, 5 Pasvalio rajono daugiafunkciniuose centruose skaitytos paskaitos tėvams „Ar sunku būti tėvais XXI amžiuje“.
5.	2.5. Vaikų ir jaunimo sveikatos išsaugojimas ir stiprinimas	Mokiniai – 2 824, ikimokyklinio amžiaus vaikai – 180, tėvai – 187, vaikų globos įstaigos	Rajono mokyklose, ikimokyklinio ugdymo įstaigose, vaikų globos įstaigoje ir vaiko dienos centruose įvykdyta 16 sveikatinimo programų. Organizuoti 7 konkursai, 4

		auklėtiniai – 32, vaiko dienos centrų lankytojai – 107, pedagogai – 93. Iš viso programose dalyvavo 3 423.	viktorinos, 10 sveikatingumo dienų, pokalbiai, 7 sveikatos popietės, 7 parodos, 1 paskaita-seminaras, 12 paskaitų, 1 seminaras, antistresinė savaitė, klasės valandėlių ciklas „Sveika gyvensena“, 19 akcijų, 23 sporto varžybos, Respublikinis bėgimas Joniškėlio Karpių dvaro takais, 4 tyrimai, 5 praktiniai mokymai, pirmos pagalbos mokymai, 21 išvyka (į Pasvalio sporto mokyklos baseiną, boulingo klubą, Anykščių r. Kalitos kalno vasaros rogučių trasą, J. Balvočiūtės vaistažolių ūkį), organizuotos 3 žiemos šventės, žygiai, mankštos, įsigyta sportinio inventoriaus, stalo žaidimų, parengta 16 informacinių stendų, 10 lankstinukų. Organizuota „Asterikso ir Obelikso sveikatiada 2012“ Pasvalio smegduobių parke Vaiko dienos centrų lankytojams, konkursas „Graži mano šypsenėlė“ (dalyvavo 13 rajono mokyklų atstovai).
6.	2.6. Gyventojų sveikos mitybos ir fizinio aktyvumo skatinimas	Pasvalio rajono gyventojai – 490. Pasvalio rajono neįgaliųjų draugijos nariai, rajono gyventojai – 200, iš jų 170 neįgaliųjų. LPS „Bočiai“ Pasvalio bendrijos nariai – 130	Suorganizuoti 2 rajoniniai sporto renginiai Pasvalio miesto parke ir Joniškėlio I. Karpio žemės ūkio ir verslo mokykloje „Asterikso ir Obelikso olimpinės žaidynės“. Renginių metu vyko sportinės varžybos, dalyviams sveikatos palapinėje vaizdinių priemonių pagalba buvo demonstruojama gyvensenos įtaka sveikatai, testuojant žmogų rankos dinamometru jie gavo žinių apie savo fizinę būklę. Organizuota Respublikinė neįgaliųjų sporto šventė Pasvalio miesto parke, sveikatingumo 4 dienų stovykla terapijos ir rekreacijos centre Monsiškėse, kurioje dalyvavo 15 žmonių su negalia. Organizuotas baseino lankymas, šiaurietiško vaikščiavimo mokymai, įsigytos šiaurietiško vaikščiavimo lazdos. Organizuota sveikatingumo stovykla Šventojoje, 2 paskaitos, Pasvalio sporto mokyklos baseino lankymas.
7.	2.8. Bendruomenės sveikatos stiprinimo, sveikatos mokymo, šeimos planavimo konsultavimo, sveikatos žinių populiarinimo ir visuomenės sveikatos propagandos	Kaimo bendruomenių nariai – 1 142	Kaimo bendruomenės įgyvendino 11 projektų. Organizuota sveikatingumo popietė, sporto popietė jaunimui, 8 paskaitos, 3 bendruomenės sporto šventės, 3 teminės popietės, 1 pirmos pagalbos mokymai, 2 sveikatingumo dienos, 6 sveikatingumo renginiai, 5 varžybos, išvykos: į Anykščių r. Kalitos kalno vasaros rogučių trasą, J. Balvočiūtės vaistažolių ūkį, Pasvalio sporto mokyklos baseiną; vaikų ir jaunimo sporto varžybos, vaikų sporto šventė, vasaros sporto šventė, mankštos užsiėmimai, Šiaurietiško vaikščiavimo

			mokymai ir užsiėmimai, 2 piešinių konkursai, parengti ir išplatinti 8 lankstinukai. Įsigyta sportinio inventoriaus, šiaurietiško vaikščiavimo lazdos, įrengta krepšinio, tinklinio ir vaikų žaidimo aikštelė, sutvarkytos sporto aikštelės.
8.	2.13. Sveikatos priežiūra mokyklose	Pasvalio r. mokyklų mokiniai – 3 950, mokyklų visuomenės sveikatos priežiūros specialistai.	Finansuota mokyklų sveikatos priežiūra. Mokyklose vykdytos 49 sveikatos programos, suorganizuoti 676 sveikatinimo renginiai, renginiuose dalyvavo 16 005 mokiniai. Užregistruota 9 345 apsilankymai pas visuomenės sveikatos priežiūros specialistą: dėl pirmos pagalbos – 696; dėl konsultacijos – 2 318; dėl kitų priežasčių – 6 331 apsilankymas.

4. INFORMACIJOS APIE SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS RĖMIMO SPECIALIOSIOS PROGRAMOS ĮGYVENDINTAS PRIEMONES SKLAIDA

Eil. Nr.	Informavimo ir viešinimo priemonės pavadinimas	Įgyvendintų informavimo ir viešinimo priemonių skaičius	Paviešintų Savivaldybės visuomenės sveikatos programų skaičius
1.	Populiarinimas ir informavimas per televiziją, radiją, spaudą ir kitas masinio informavimo priemones	61	27
2.	Informaciniai ir mokomieji renginiai, parodos, konferencijos, seminarai, konkursai, standai, paskaitos	237	49
3.	Pranešimai, kiti dokumentai programų rengėjams ir vykdytojams	2	1
4.	Savivaldybės interneto tinklalapis	31	22
5.	Popieriniai ir elektroniniai leidiniai (plakatai, lankstinukai, skrajutės, kitos priemonės)	45	26
6.	Išorinės ženklavimo priemonės programos įvaizdžiui formuoti (lipdukai, kanceliarinės prekės su programos atributika ir kt.)	6	6

5. SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS RĖMIMO SPECIALIOSIOS PROGRAMOS ADMINISTRAVIMO TOBULINIMAS

Eil. Nr.	Problemos, susijusios su Savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos administravimu	Pasiūlymai, kaip tobulinti savivaldybės visuomenės sveikatos programų rengimą, finansavimą ir įgyvendinimą
1.	Dėl didelio sveikatos programų pareiškėjų skaičiaus ir lėšų poreikio, esant nepakankamam finansavimui, dauguma programų finansuojamos dalinai, todėl nepilnai įgyvendinamos numatytos veiklos.	Kelti projektų rengėjų ir vykdytojų kvalifikaciją. Vengti dalinio programų finansavimo.